

II. ÀMBIT SOCIOLABORAL. SALARIS, DESIGUALTAT I POLARITZACIÓ SALARIAL, QUALITAT DEL TREBALL, ATUR I POBRESA.

En aquest apartat es pretenen abordar les qüestions relacionades amb els principals ingressos per part de la major part de la població, com són les rendes del treball. També se volen introduir alguns aspectes vinculats amb alguns trets característics de les societats contemporànies com són la desigualtat i la polarització social en base als salaris, la qualitat del treball, així com la pobresa que malgrat la seva escassa importància numèrica, no deixen de ser part de la realitat social.

Antecedents.

L'estudi de la societat salarial ha estat objecte d'estudi per part dels principals ens estadístics, així com per part de les organitzacions sindicals. L'anàlisi de l'evolució dels salaris ha estat un dels principals objectes d'atenció per part de la nostra societat ja que esdevenen en un dels elements claus de la nostra societat. La Conselleria de Treball i Formació de la CAIB va crear l'OTIB (Observatori del Treball de les Illes Balears)¹ i a la UIB mitjançant un conveni amb la Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració s'ha constituït l'OSIB (Observatori Social de les Illes Balears)² que està dirigit per Mª Antònia Carbonero.

Alguns autors, com Vicente Ortún (1992)³, defensen que la contribució de la desigualtat regional a la explicació de la desigualtat interpersonal en la distribució de la renda, des d'una perspectiva de equitat interindividual, es del 10% del valor del seu índex. És a dir, la desigualtat depèn en un 90% d'altres factors. Així, la determinació de les prestacions per atur, les pensions o els impostos sobre la renda, entre d'altres, són els instruments que incideixen directament sobre la distribució de la renda. Nogensmenys, els nivells de desigualtat i pobresa d'un espai geogràfic determinat són normalment avaluats a través de criteris i índexs macroeconòmics. L'evolució de l'estructura productiva, del Producte Interior Brut, de la Renda Familiar Disponible o de la taxa anual de creixement en el seu conjunt, es solen emprar per tal de definir el grau de benestar socioeconòmic d'un territori concret, tot reduint a una concepció merament crematística de la noció de benestar i deixant fora de l'anàlisi aspectes rellevants. Així mateix, Vicenç Navarro (2006) ha exposat el fet que l'Estat espanyol està fossilitzat el que ell ha definit com a "subdesenvolupament social".

Segons Navarro, mentre que el PIB per càpita espanyol és el 93% de la mitjana del PIB per càpita de la UE-15, la despesa pública social per càpita és el 71% de la mitjana de la UE-15, situant-se l'Estat espanyol a la cua dels països de la UE-15 en quant a despesa pública social. Això ha conduït a Navarro a calcular el dèficit de despesa pública social en torn a uns 70 miliards d'euros⁴. La realitat de les desigualtats socials no sol transcendir gaire a l'arena del debat públic, però esdevé un element essencial a tractar si el que hom pretén és assolir una societat més justa i sostenible.

Encara que les corrents dominants identifiquin el benestar social amb el creixement econòmic expressat en les macromagnituds econòmiques, hi ha diversos grups i experiències que han analitzat les qüestions relacionades amb el benestar social, més enllà de la unidimensionalitat monetària. Aquestes aproximacions per part dels enfocaments i estudiosos més compromesos, inclouen en les seves anàlisis altres dimensions que contribueixen al benestar social, o per contra al malestar social. Entre els antecedents més rellevants dels estudis sobre aquestes temàtiques cal destacar els simposis sobre Igualtat i Distribució de la Renda i la Riquesa celebrats el 1993, el 1995 i el 1997, patrocinats per Fundación Argentaria⁵. Entre els grups de recerca o entitats que al context espanyol han abordat aquestes qüestions, hom pot destacar el

¹ L'OTIB té per objectiu gestionar la recopil·lació de dades relacionades amb el mercat del treball www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?idsite=282&cont=10648&lang=ca&camp=yes (juliol 2009).

² www.uib.es/qi/osib/index.html (juliol 2009).

³ Ortún, V. (1992) "Equidad, sistema nacional de salud y autonomías" a *Atención Primaria* nº 6, vol. 10, pp. 807.

⁴ Navarro, V. (2006) *El subdesarrollo social de España. Causas y consecuencias*. Anagrama, Barcelona

⁵ Aquests simposis han estat publicats per Fundación Argentaria/Visor Distribuciones i constitueixen unes obres d'obligada consulta en la matèria.

Colectivo IOÉ⁶, l'Observatorio Social de España⁷ (dirigit per Vicenç Navarro) o el grup d'investigació d'Economia Quantitativa del Benestar Social de la Universitat de Màlaga. Per altra banda, Olga Cantó, Coral del Río i Carlos Gradín (2000), del grup d'investigació IDRU (Income Distribution Research Unit) de la Universitat de Vigo han, sintetitzat l'evolució dels estudis sobre la desigualtat i pobresa a Espanya⁸. En aquest article es manifesta la inquietud sobre la necessitat d'abordar aquestes qüestions per part dels investigadors de l'Estat i hom es pot adonar de l'abundosa investigació al respecte.

No obstant, aquestes qüestions no han estat objecte d'atenció prioritària per part de la majoria dels investigadors socials de les Balears. A les Balears, on s'ha dut a terme una profunda transformació social al llarg de les darreres dècades, ha predominat una interpretació que tendeix a entendre que les Illes Balears en ser la CA més rica de l'Estat –expressada en renda per càpita– Aquesta interpretació errònia i interessada que es pot desprendre dels indicadors macroeconòmics dona a entendre, per exemple, que aquestes elevades rendes afavoreixen a tota la població i, per tant, que tots els membres i col·lectius de la nostra societat gaudeixen d'uns nivells de benestar semblants, quan rendes altes no sempre significa major benestar o millors nivells de qualitat de vida per tota la societat. Un treball d'obligada consulta per entendre aquesta realitat velada de la societat balear és el de Mª Antònia Carbonero et al. (2002)⁹ sobre l'espai social de l'exclusió a les Balears en el que els autors realitzen un profund anàlisi de l'exclusió social i la seva dimensió espacial. Aquesta anàlisi parteix d'un consistent enfocament teòric i metodològic, tot desenvolupant una ampla bateria d'indicadors centrats en: dèficits a l'habitatge; exclusió residencial (desnonaments); relacions laborals; mancances en el nivell d'instrucció; aïllament de les persones grans; i empresonaments.

Francesc Oliver i Amedeo Spadaro (2003; 2009)¹⁰ i Llorenç Pou (2008a; 2008b; 2009)¹¹ han estat pràcticament els únics que han abordat aquestes qüestions. En els dos casos s'ha aplicat el coeficient de Gini. Oliver i Spadaro (2003) ho feren a partir de les dades del Panell de Declarants de l'IRPF de l'Institut de Estudios Fiscales (www.ief.es); mentre que Pou (2008a; 2008b; 2009) realitza el seu treball a partir de les microdades de l'ECV (Enquesta de Condicions de Vida) publicada per l'INE¹². Els anàlisis sobre aquestes temàtiques a través de l'aplicació de metodologies qualitatives són menys freqüents, la qual cosa constitueix una debilitat evident en un territori amb una estructura social tan complexa i un nivells de rendes tan distanciat.

L'anàlisi del benestar social hauria de comptar amb una perspectiva molt més ample i multidimensional del que nosaltres presentam en aquest capítol. L'enfocament de les qüestions relacionades amb el benestar social haurien d'incloure entre d'altres, els següents anàlisis i estudis: desigualtat en la distribució de la renda i del patrimoni, atès que els aspectes patrimonials (actius) marquen també importants diferències socials; món del treball, tot incloent-hi les dimensions ocultes del treball, com per exemple els treballs no remunerats (p.ex. dones a la llar), així com el treball submergit; aproximació qualitativa a la pobresa mitjançant les entitats que hi treballen; risc, vulnerabilitat i exclusió social, amb especial esment en la

⁶ <http://www.nodo50.org/ioef/> (juliol 2009).

⁷ www.observatoriosocial.org/ose/index.html (juliol 2009).

⁸ Cantó, O., Del Río, C. i Gradín, C. (2000) "La situación de los estudios sobre desigualdad y pobreza en España" a *Cuadernos de Gobierno y Administración* nº 2 – Especial monográfico sobre Pobreza y desigualdad: enfoques, fuentes y acción pública–, pp. 25-94. (<http://webs.uvigo.es/cgradin/Publicacions/Estudios%20desigualdad.PDF>, juliol 2009).

⁹ Carbonero, M.A.; Horrach, A.; Mascaró, P. i Santiago, J. (2001) *L'espai social de l'exclusió a les Balears: una proposta d'àrees d'atenció preferent*. Sa Nostra, Caixa de Balears, Palma de Mallorca.

¹⁰ Oliver, F. i Spadaro, A. (2003) "Crecimiento económico, desigualdad y pobreza en las Baleares en los años 90: una primera aproximación a partir del panel de declarantes IRPF 1982-1995" a López-Casasnovas, G. (2003) *Islas Baleares. Serie Estudios Regionales*. BBVA, Madrid, pp.69-127; Spadaro, A. (2009) "Els riscos socials de la desigualtat i la pobresa: elements per a l'anàlisi de l'estat del benestar" a Riera, A. i Ripoll, A.M. (dirs) *Informe econòmic i social de les Illes Balears, 2008*. Caixa de Balears Sa Nostra, Palma de Mallorca, pp.192-199.

¹¹ Pou, Ll. (2008a) "Benestar econòmic i distribució de la renda" a *Memòria del CES 2007. Sobre l'economia el treball i la societat de les Illes Balears*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, Palma de Mallorca, pp.455-462; Pou, Ll. (2008b) "Desigualtat de rendes i precarietat a les Illes Balears: una visió multidimensional de la situació a principis del segle XXI" a *Revista Afers Socials* vol.1, pp.13-25; Pou, Ll. (2009) "Benestar econòmic i distribució de la renda" a *Memòria del CES 2008. Sobre l'economia el treball i la societat de les Illes Balears*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, Palma de Mallorca, pp.407-416.

¹² www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=%2Ft25%2Fp453&file=inebase&L=0 (juliol 2009).

dimensió de gènere, per franges d'edat –nins i majors–, dependència i nacionalitat; pobresa amb l'anàlisi abans i després de l'efecte redistributiu de l'estat del benestar; salut, tot atenent a l'anàlisi de diferents aspectes que estan vinculats a les condicions de vida, les diferents problemàtiques (p.ex. drogodependència, tabaquisme, alcoholisme, obsessió, etc) i la resposta social per tal de fer front als problemes de salut; educació, entesa com a eina fonamental per a l'autonomia de les persones; habitatge i les seves característiques; despesa pública social; corrupció i frau fiscal. Així mateix, cal incidir que molts dels aspectes relacionats amb el risc d'exclusió social tenen una important critalització espacial, per la qual cosa seria interessant que aquestes fossin, en la mesura del possible, cartografiades.

A continuació s'intentaran abordar alguns aspectes relacionats amb el benestar social, a partir de l'anàlisi de: evolució dels ingressos salarials; la desigualtat en la distribució dels salaris per trams salarials, gènere i nacionalitat; l'estimació de la població en risc de pobresa; evolució dels contractes laborals per sector; qualitat laboral (tipologia dels contractes laborals); taxa de temporalitat; i taxa d'atur.

1. L'evolució dels salaris a les Illes Balears.

Definició.

Aquest indicador presenta, primer l'evolució dels salaris mitjans per CA i després introdueix l'evolució dels salaris mitjans pels sectors industrial, construcció i serveis a les Illes Balears.

Fonts.

Per realitzar aquests càlculs es parteix de les dades de l'ETCL (Enquesta Trimestral de Costos Laborals: www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=/t22/p187&file=inebase&N=&L=, juliol 2009) elaborada per l'INE (Institut Nacional d'Estadística) i publicada per l'OTIB (Observatori del Treball de les Illes Balears) (www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?mkey=M08100212155817041390&lang=CA&cont=10648, juliol 2009).

Metodologia.

Període: 2000-2008.

Temporalitat: anual.

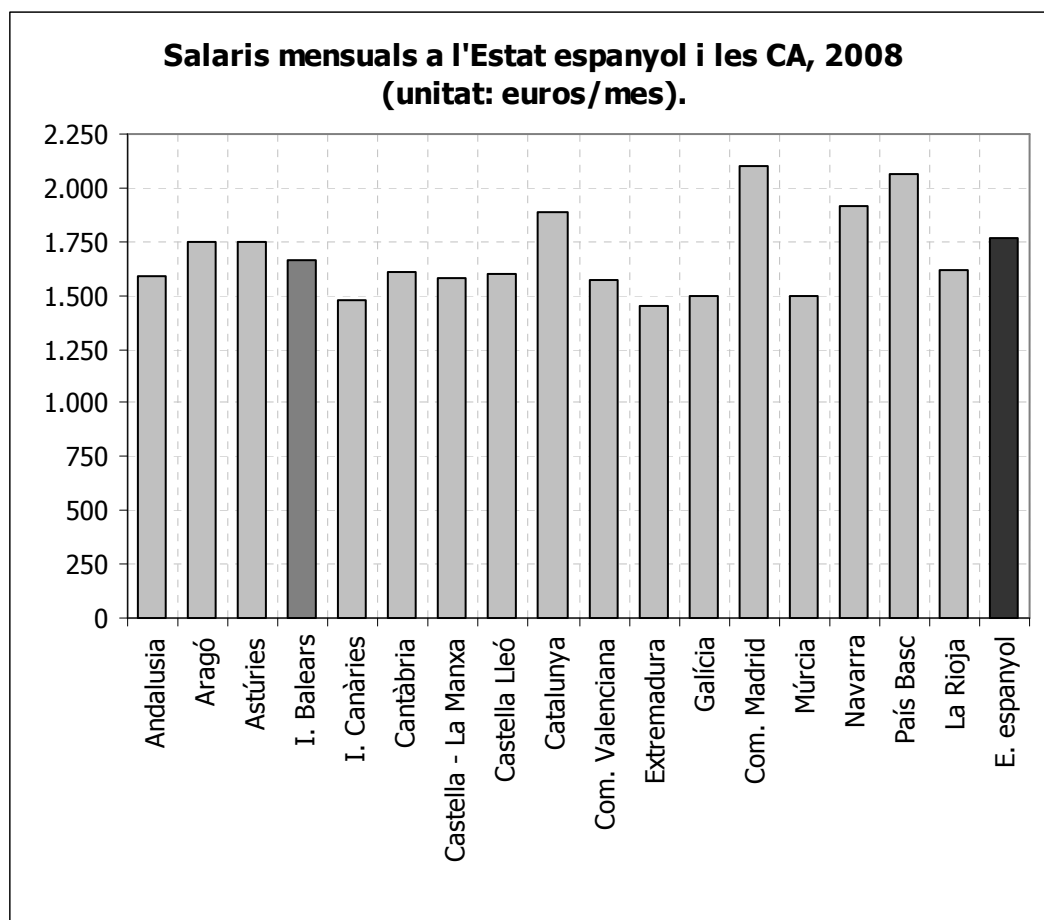
Escala geogràfica: autonòmica i Estat espanyol.

L'elaboració d'aquest indicador se fonamenta en les estadístiques presentades per l'INE i l'OTIB. S'indica l'evolució global dels salaris mitjans a les Illes Balears, tot diferenciant segons les activitats econòmiques. Es compara l'evolució entre les diferents comunitats autònomes de l'Estat.

Anàlisi i resultats.

A la taula 1 es pot veure com el salari mitjà de les Balears ha passat dels 1.177,89 euros/mes el 2000 a unes 1.664,01 euros/mes el 2008. El salari mitjà mensual s'ha incrementat entre el 2000 i el 2008 un 41,27%, amb un increment mitjà del 4,41% anual. Aquest increment mitjà anual es situa lleugerament per damunt de l'inflació a les Balears que ha estat al llarg del període 2000-2008 del 3,33% de mitjana anual (www.ine.es). Al llarg d'aquest període, el salari mitjà de les Balears s'ha situat en tot moment per davall de la mitjana estatal. Encara que la distància s'ha anat retallant, tot passant de representar el 88,8% del salari mitjà espanyol el 2000 al 94,4% el 2008.

Gràfic 1.

Taula 1. Evolució dels salaris mensuals a les CA de l'Estat espanyol, 2000-2008 (unitat: euros corrents/mes)										
Any	Concepte	Andalusia	Aragó	Astúries	Illes Balears	Illes Canàries	Cantàbria	Castella - La Manxa	Castella i Lleó	Catalunya
2000	Salari mitjà (€)	1.208,61	1.293,64	1.303,31	1.177,89	1.132,79	1.231,49	1.139,44	1.236,49	1.396,92
	% respecte mitjana espanyola	91,12	97,53	98,26	88,80	85,40	92,84	85,90	93,22	105,32
2001	Salari mitjà (€)	1.245,26	1.349,54	1.342,94	1.224,07	1.140,08	1.263,05	1.164,34	1.281,36	1.453,43
	% respecte mitjana espanyola	90,74	98,34	97,86	89,19	83,07	92,03	84,84	93,37	105,91
2002	Salari mitjà (€)	1.303,66	1.404,50	1.392,78	1.274,69	1.193,99	1.302,10	1.199,15	1.323,81	1.521,39
	% respecte mitjana espanyola	91,46	98,54	97,71	89,43	83,77	91,35	84,13	92,88	106,74
2003	Salari mitjà (€)	1.345,04	1.455,48	1.467,96	1.339,87	1.217,21	1.358,51	1.265,68	1.361,55	1.584,73
	% respecte mitjana espanyola	90,87	98,33	99,18	90,52	82,23	91,78	85,51	91,99	107,06
2004	Salari mitjà (€)	1.365,41	1.476,39	1.505,29	1.408,48	1.257,20	1.414,22	1.298,93	1.395,04	1.641,52
	% respecte mitjana espanyola	89,77	97,07	98,97	92,61	82,66	92,98	85,40	91,72	107,93
2005	Salari mitjà (€)	1.386,38	1.523,74	1.539,87	1.460,36	1.294,21	1.441,85	1.349,03	1.440,35	1.678,90
	% respecte mitjana espanyola	88,86	97,66	98,70	93,60	82,95	92,41	86,47	92,32	107,61
2006	Salari mitjà (€)	1.445,79	1.600,00	1.583,30	1.517,19	1.327,32	1.487,09	1.416,64	1.495,82	1.736,38
	% respecte mitjana espanyola	89,60	99,15	98,12	94,02	82,25	92,16	87,79	92,70	107,60
2007	Salari mitjà (€)	1.498,48	1.684,03	1.662,11	1.587,39	1.398,45	1.547,26	1.475,03	1.540,70	1.810,53
	% respecte mitjana espanyola	89,37	100,44	99,13	94,67	83,40	92,28	87,97	91,89	107,98
2008	Salari mitjà (€)	1.589,75	1.750,53	1.750,88	1.664,01	1.479,80	1.609,36	1.580,13	1.602,95	1.889,58
	% respecte mitjana espanyola	90,18	99,30	99,32	94,40	83,95	91,30	89,64	90,93	107,19

1b. Evolució dels salaris mensuals a les CA de l'Estat espanyol, 2000-2008 (unitat: euros corrents/mes)										
Any	Concepte	Com. Valenciana	Extremadura	Galícia	Com. Madrid	Múrcia	Navarra	País Basc	La Rioja	Estat espanyol
2000	Salari mitjà (€)	1.179,63	1.083,63	1.150,63	1.594,82	1.076,70	1.450,45	1.549,04	1.240,05	1.326,41
	% respecte mitjana espanyola	88,93	81,70	86,75	120,24	81,17	109,35	116,78	93,49	100
2001	Salari mitjà (€)	1.237,76	1.123,73	1.198,53	1.644,74	1.100,91	1.496,77	1.592,53	1.268,56	1.372,38
	% respecte mitjana espanyola	90,19	81,88	87,33	119,85	80,22	109,06	116,04	92,44	100
2002	Salari mitjà (€)	1.262,72	1.157,41	1.242,07	1.703,60	1.148,01	1.571,06	1.660,15	1.297,47	1.425,37
	% respecte mitjana espanyola	88,59	81,20	87,14	119,52	80,54	110,22	116,47	91,03	100
2003	Salari mitjà (€)	1.319,05	1.210,88	1.271,54	1.777,49	1.216,99	1.653,55	1.707,96	1.348,45	1.480,17
	% respecte mitjana espanyola	89,12	81,81	85,90	120,09	82,22	111,71	115,39	91,10	100
2004	Salari mitjà (€)	1.350,39	1.225,20	1.290,09	1.837,61	1.276,85	1.716,95	1.757,03	1.377,53	1.520,94
	% respecte mitjana espanyola	88,79	80,56	84,82	120,82	83,95	112,89	115,52	90,57	100
2005	Salari mitjà (€)	1.388,00	1.253,45	1.318,12	1.887,26	1.317,30	1.762,95	1.820,71	1.436,72	1.560,20
	% respecte mitjana espanyola	88,96	80,34	84,48	120,96	84,43	113,00	116,70	92,09	100
2006	Salari mitjà (€)	1.438,18	1.298,05	1.378,20	1.942,72	1.364,54	1.789,11	1.860,70	1.492,93	1.613,67
	% respecte mitjana espanyola	89,12	80,44	85,41	120,39	84,56	110,87	115,31	92,52	100
2007	Salari mitjà (€)	1.485,90	1.361,21	1.436,47	2.006,33	1.411,90	1.839,60	1.949,48	1.541,17	1.676,70
	% respecte mitjana espanyola	88,62	81,18	85,67	119,66	84,21	109,72	116,27	91,92	100
2008	Salari mitjà (€)	1.569,95	1.447,53	1.498,95	2.096,61	1.498,32	1.913,37	2.064,96	1.622,23	1.762,78
	% respecte mitjana espanyola	89,06	82,12	85,03	118,94	85,00	108,54	117,14	92,03	100

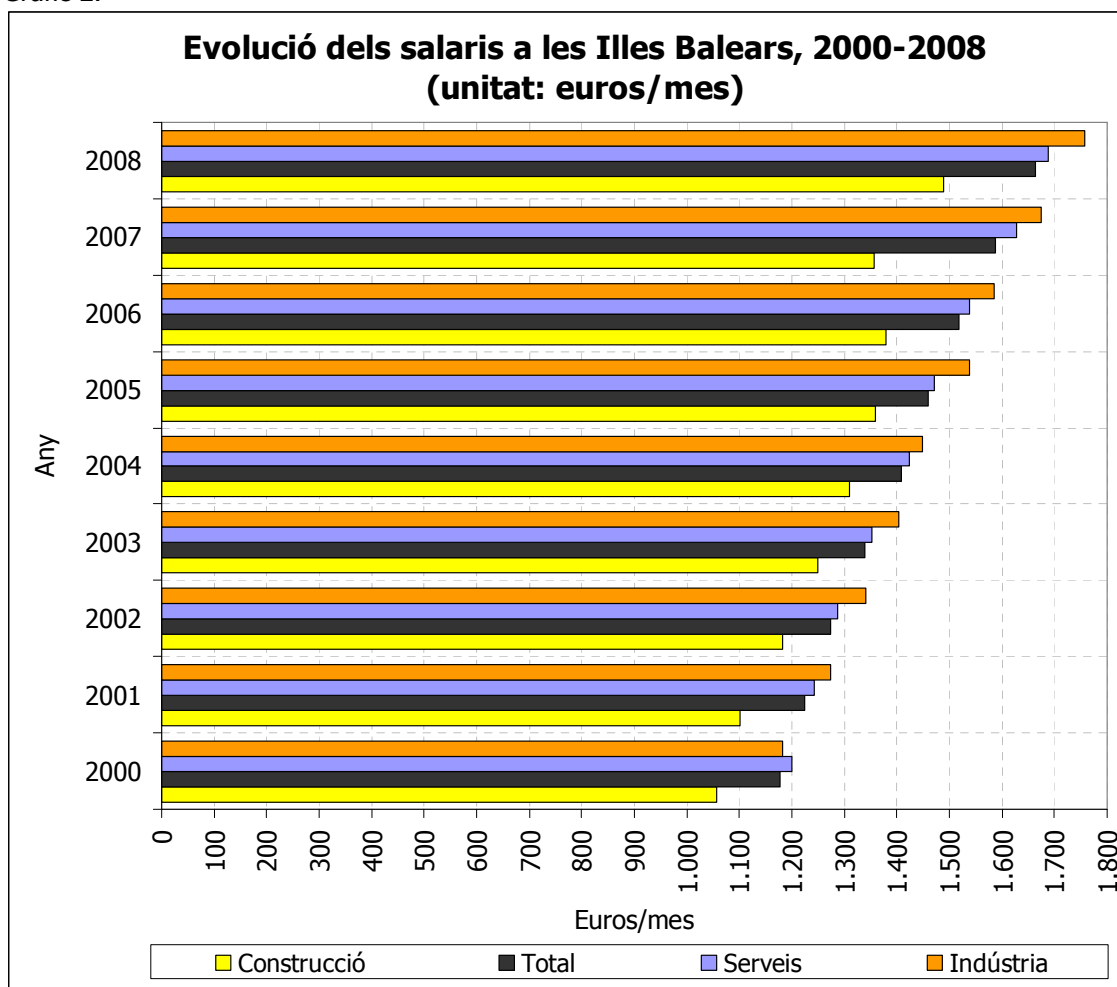
Si hom observa l'evolució del PIB a preus de mercat durant el mateix període s'adona que aquest ha passat de 16,11 miliards d'euros el 2000 a 27,47 miliards el 2008 (taula 2). És a dir, s'ha incrementat en un 41,27%, amb un increment mitjà interanual del 6,9%. La qual cosa significa que l'expansió dels agregats de renda ha estat superior a la dels salaris. La remuneració dels assalariats segons els Comptes Regionals d'Espanya elaborats per l'INE, suposaven a les Illes Balears entre un 46,18% del PIBpm (PIB a preus de mercat) el 2001 i un 47,23% el 2005, amb una mitjana del 46,65%. Mentrestant, la mitjana estatal en el mateix període fou del 48,17%. Així doncs, la participació de les remuneracions assalariades en l'estructura del PIB estatal és 1,52 punts superior a la de les Balears.

Taula 2. Evolució del PIBpm i la remuneració dels assalariats a les Illes Balears i a l'Estat espanyol, 2000-2008 (unitat: miliards d'euros corrents)*						
	Illes Balears			Estat espanyol		
	PIBpm	Remuneració Assalariats	Percentatge remuneració assalariats respecte PIBpm	PIBpm	Remuneració Assalariats	Percentatge remuneració assalariats respecte PIBpm
2000	16,11	7,47	46,36	630,26	312,18	49,53
2001	17,47	8,07	46,18	680,68	334,71	49,17
2002	18,58	8,59	46,20	729,21	355,26	48,72
2003	19,61	9,06	46,22	782,93	378,56	48,35
2004	21,01	9,88	47,00	841,04	401,10	47,69
2005	22,66	10,70	47,23	908,79	430,83	47,41
2006	24,37	11,44	46,96	982,30	463,94	47,23
2007	26,05	12,25	47,04	1.050,60	496,80	47,29
2008	27,47	—	—	1.095,16	—	—

*Font: INEbase Contabilidad Regional de España www.ine.es/daco/daco42/cre00/serieh/cre00_sh.htm).

La distribució del salari mitjà per activitats econòmiques a les Balears ens dona uns resultats en els que les anomenades activitats industrials, minoritàries a les illes, són les que presenten uns majors salaris mitjans mensuals, amb una taxa mitjana interanual del 4.23% per damunt del salari mitjà interprofessional. Per la seva part, el salari mitjà en la construcció es situa de mitjana en un 9,16% per davall del salari mitjà. Aquest sector ha experimentat un important increment en quant a nombre de treballadors –en situació administrativa regular– que en el 1983 representaven el 9,4% dels llocs de feina i el 2007 el 15,7%. Així i tot s'ha de tenir en compte la participació de treballadors en situació administrativa irregular –els coneguts com a “sense papers”– i el fet que una part important dels salaris es pagaven en diners negres, la qual cosa distorsiona qualsevol estimació. Per aquest motiu, alhora d'analitzar particularment l'evolució del sector de la construcció caldria tenir en compte la part submergida que l'ha acompanyat. Finalment, els salaris mitjans de les activitats de serveis es situen en torn als valors mitjans interprofessionals durant tot el període.

Gràfic 2.

	Salari mitjà	Salari mitjà (%)	Indústria	Respecte salari mitjà (%)	Construcció	Respecte salari mitjà (%)	Serveis	Respecte salari mitjà (%)
2000	1.177,89	100	1.182,02	100,35	1.057,70	89,80	1.200,17	101,89
2001	1.224,07	100	1.273,05	104,00	1.102,16	90,04	1.243,17	101,56
2002	1.274,69	100	1.341,63	105,25	1.181,80	92,71	1.286,22	100,90
2003	1.339,87	100	1.404,33	104,81	1.248,44	93,18	1.351,26	100,85
2004	1.408,48	100	1.447,55	102,77	1.309,04	92,94	1.423,00	101,03
2005	1.460,36	100	1.537,23	105,26	1.359,45	93,09	1.471,02	100,73
2006	1.517,19	100	1.584,98	104,47	1.378,43	90,85	1.537,82	101,36
2007	1.587,39	100	1.675,43	105,55	1.355,78	85,41	1.628,26	102,57
2008	1.664,01	100	1.756,89	105,58	1.489,82	89,53	1.687,45	101,41

2. Indicador de la desigualtat en la distribució dels salaris.

Definició.

Aquest indicador mesura la distribució de la massa salarial i calcula la seva desigualtat mitjançant l'aplicació del coeficient de Gini.

Fonts.

Per realitzar aquests càlculs es parteix de les dades de l'AEAT (Agència Espanyola de l'Administració Tributària) a Informació Estadística – Publicacions - Mercat de Treball i Pensions a les Fonts Tributàries - Assalariats, percepcions salarials i salaris per Comunitat Autònoma, trams de salario i sexe (www.aeat.es/wps/portal/Estadisticas?channel=cb7c694a367f8010VgnVCM10000050f01e0a&ver=L&site=56d8237c0bc1ff00VgnVCM100000d7005a80&idioma=es_ES&menu=1&img=8, juliol 2009).

S'ha d'anotar que les CA del País Basc i Navarra no apareixen recollides en les estadístiques de l'AEAT.

Metodologia.

Període: 2006-2007.

Temporalitat: anual.

Escala geogràfica: autonòmica i Estat espanyol.

Aquest indicador calcula el coeficient de Gini de la distribució dels salaris. Per això, es parteix de la distribució dels salaris per trams en referència al SMI (Salari Mínim Interprofessional). En aquest cas es pretén comparar el resultat de les Illes Balears respecte de les altres comunitats autònomes de l'Estat, sense comptar amb el País Basc ni Navarra ja que la font emprada no aporta informació sobre aquestes, degut a que aquestes tenen règim fiscal propi. Aquest indicador es pot realitzar tan sols pels anys 2006 i 2007. El novembre del 2009 se publicaran les dades corresponents a l'any 2008.

$$\text{Coeficient Gini} = |1 - \sum (X_{i+1} - X_i) \times (Y_{i+1} + Y_i)|$$

X = Proporció acumulada dels assalariats.

Y = Proporció acumulada de la massa salarial.

Quan el Coeficient de Gini és igual a zero significa que la distribució és equitativa, mentre que quan més s'apropa a 1 significa que és més inequitativa.

Anàlisi i resultats.

A les taules 4-7 es poden observar els salaris i els assalariats per trams i per l'Estat espanyol i les Illes Balears i per les diferents CA (excepte País Basc i Navarra). Aquestes aporten valuosa informació per tal d'esbrinar en quina mesura la distribució dels salaris és més o menys equitativa. En una societat amb escasses desigualtats salarials, resultaria que quasi tots els seus treballadors rebrien una remuneració salarial semblant. En aquest cas, el coeficient de Gini seria equivalent a 0.

Segons l'Agència Espanyola de l'Administració Tributària, el 2006 un total de 19 milions d'assalariats rebien una massa salarial de 321 miliards d'euros i a les Balears unes 482 mil assalariades rebien uns 7,8 miliards d'euros, amb la qual cosa resultaria una mitjana de 16.849 euros/assalariat i 16.175 euros/assalariat, respectivament (taula 4). El 2007, a l'Estat uns 19,3

milions d'assalariats rebien uns 349 milions d'euros (18.087 euros/assalariat) i a les Illes Balears una massa salarial de 8,4 miliards d'euros es distribuïa entre 493 mil assalariats (17100 euros/assalariat). Nogensmenys, el repartiment real presenta importants diferències en funció de diverses variables (p.ex. sector econòmic, qualificació laboral, sexe i edat, tipus de contractació, etc).

El 2006, el 53,4% dels assalariats de l'Estat rebien uns salaris bruts entre 1 i 3,5 vegades el SMI (7.572,6 €), mentre que a les Balears eren el 58,6% dels assalariats. I, el 2007 el 54,9% dels assalariats de l'Estat rebien entre 1 i 3,5 vegades el SMI (7.988,4 €), i a les Balears aquests eren el 58,7% dels assalariats (taules 4 i 6). Com es pot veure als gràfics 3 i 4 per l'any 2008 per al conjunt de l'Estat i les Balears, la major part dels assalariats corresponen als primers trams, és a dir aquells que reben de 0 a 2 vegades el SMI. Hom pot observar als gràfics 3 i 4 com l'estructura de la distribució de la massa salarial i dels assalariats de les Illes Balears i l'Estat espanyol són molt semblants.

Taula 4. Distribució dels assalariats i la massa salarial a l'Estat espanyol i les Illes Balears segons trams, 2006						
	Estat espanyol			Illes Balears		
Tram	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)
De 0 a 0,5 SMI	3.286.440	5.303,27	1.614	64.984	112,88	1.737
De 0,5 a 1 SMI	2.186.769	12.439,73	5.689	61.963	361,42	5.833
De 1 a 1,5 SMI	2.358.643	22.470,69	9.527	76.223	718,03	9.420
De 1,5 a 2 SMI	3.009.771	39.995,56	13.289	88.296	1.173,56	13.291
De 2 a 2,5 SMI	2.281.337	38.499,98	16.876	60.195	1.015,48	16.870
De 2,5 a 3 SMI	1.466.701	30.349,31	20.692	35.829	740,71	20.673
De 3 a 3,5 SMI	1.080.894	26.549,40	24.562	22.316	547,84	24.549
De 3,5 a 4 SMI	847.402	24.008,03	28.331	18.844	533,58	28.315
De 4 a 4,5 SMI	656.982	21.105,57	32.125	13.780	441,96	32.073
De 4,5 a 5 SMI	490.661	17.573,26	35.815	10.032	359,56	35.842
De 5 a 7,5 SMI	952.589	42.975,43	45.114	20.605	927,25	45.001
De 7,5 a 10 SMI	266.993	17.226,96	64.522	5.639	364,69	64.673
Més de 10 SMI	185.168	22.818,55	123.231	3.902	509,25	130.509
Total	19.070.350	321.315,74	16.849	482.607	7.806,21	16.175

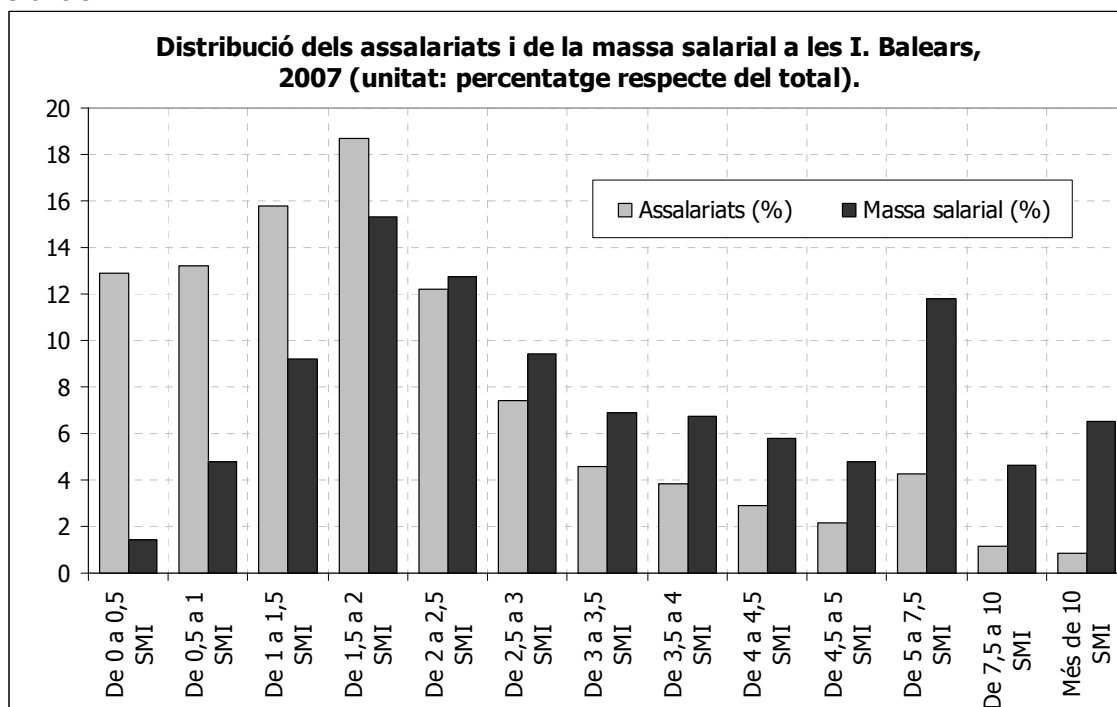
* El SMI (Salari Mínim Interprofessional) era el 2006 de 7.572,6 euros (Font: www.aeat.es, setembre 2009).

Taula 5. Distribució dels assalariats i la massa salarial a l'Estat espanyol i les Illes Balears segons trams, 2007						
	Estat espanyol			Illes Balears		
Tram	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)
De 0 a 0,5 SMI	2.988.181	5.221,30	1.747	63.634	119,65	1.880
De 0,5 a 1 SMI	2.214.084	13.319,85	6.016	65.271	402,89	6.173
De 1 a 1,5 SMI	2.492.418	25.084,75	10.064	78.049	777,92	9.967

SMI						
De 1,5 a 2 SMI	3.169.274	44.330,55	13.988	92.274	1.290,94	13.990
De 2 a 2,5 SMI	2.317.613	41.291,47	17.816	60.333	1.074,68	17.812
De 2,5 a 3 SMI	1.527.810	33.337,54	21.820	36.513	795,22	21.779
De 3 a 3,5 SMI	1.108.566	28.720,68	25.908	22.544	582,89	25.855
De 3,5 a 4 SMI	874.787	26.150,70	29.894	19.078	570,39	29.898
De 4 a 4,5 SMI	677.170	22.942,91	33.881	14.385	486,82	33.842
De 4,5 a 5 SMI	511.227	19.309,90	37.772	10.707	404,65	37.793
De 5 a 7,5 SMI	958.288	45.574,94	47.559	21.011	994,50	47.332
De 7,5 a 10 SMI	275.817	18.786,30	68.111	5.704	389,02	68.201
Més de 10 SMI	193.796	25.164,74	129.852	4.099	551,26	134.487
Total	19.309.032	349.235,62	18.087	493.602	8.440,82	17.100

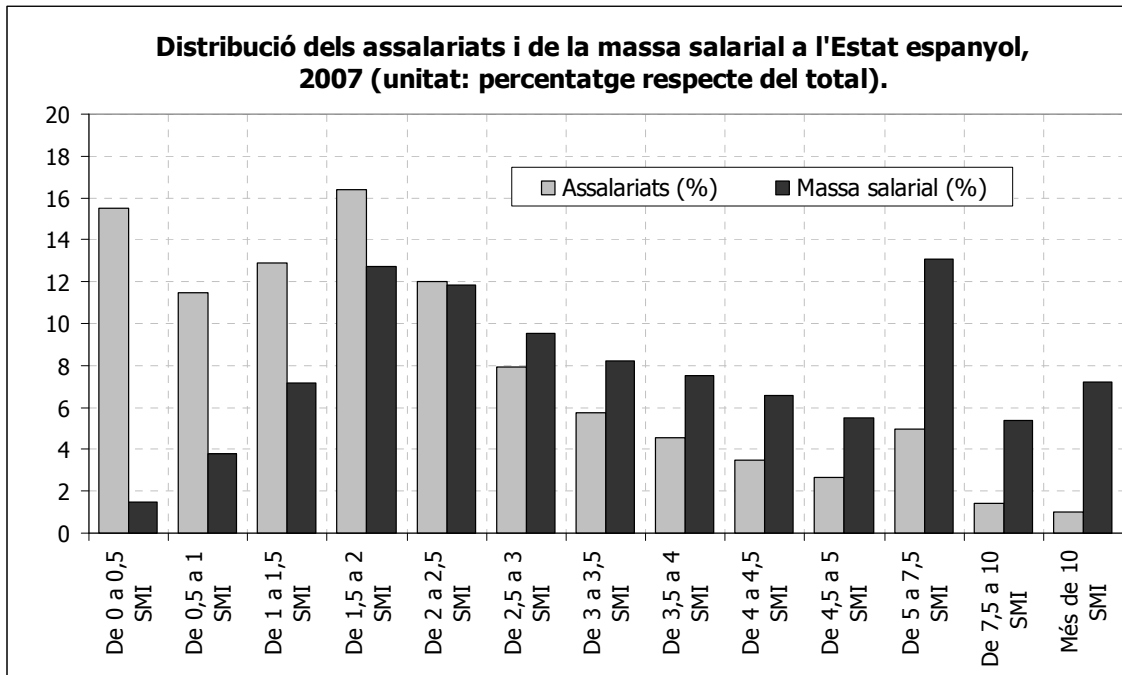
* El SMI (Salari Mínim Interprofessional) era el 2007 de 7.988,4 euros (Font: www.aeat.es, setembre 2009).

Gràfic 3.

SMI: Salari Mínim Interprofessional.

Gràfic 5.

SMI: Salari Mínim Interprofessional.

Taula 6. Distribució dels assalariats i la massa salarial segons trams per CA (sense País Basc i Navarra), 2006								
	Andalusia		Aragó		Canàries		Cantàbria	
Tram	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)
De 0 a 0,5 SMI	813.378	1.246,55	81.195	131,31	155.758	262,14	34.823	56,64
De 0,5 a 1 SMI	443.495	2.504,93	60.116	342,25	127.024	721,25	26.084	148,36
De 1 a 1,5 SMI	428.679	4.071,02	64.979	618,95	148.445	1.414,88	29.410	279,66
De 1,5 a 2 SMI	507.588	6.758,13	86.416	1.149,85	165.511	2.179,01	38.769	517,06
De 2 a 2,5 SMI	378.899	6.365,69	79.122	1.344,17	91.541	1.545,84	33.188	559,56
De 2,5 a 3 SMI	206.005	4.263,87	58.413	1.208,21	57.283	1.185,43	21.243	439,37
De 3 a 3,5 SMI	158.798	3.902,60	43.243	1.063,22	37.440	918,03	15.565	383,20
De 3,5 a 4 SMI	125.498	3.557,35	32.111	909,03	30.385	861,39	11.906	337,76
De 4 a 4,5 SMI	95.617	3.073,11	23.521	754,89	28.594	918,73	9.633	309,61
De 4,5 a 5 SMI	72.732	2.604,54	17.799	637,42	18.286	654,35	7.227	258,41
De 5 a 7,5 SMI	122.835	5.510,13	32.385	1.458,59	32.813	1.480,48	12.471	561,87
De 7,5 a 10 SMI	30.100	1.937,80	8.589	552,13	8.601	553,29	3.429	221,37
Més de 10 SMI	14.606	1.649,71	4.172	450,41	4.617	548,50	1.722	196,48
Total	3.398.229	47.445,45	592.062	10.620,44	906.299	13.243,32	245.470	4.269,36
	Castella - La Manxa		Castella i Lleó		Catalunya		Ceuta	
Tram	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)
De 0 a 0,5 SMI	133.323	221,31	150.881	241,95	563.486	958,15	4.961	8,38
De 0,5 a 1 SMI	87.447	497,99	109.196	620,79	368.209	2.097,26	2.628	14,77
De 1 a 1,5 SMI	99.523	952,29	122.856	1.177,38	392.729	3.736,90	2.340	22,06
De 1,5 a 2 SMI	162.270	2.159,80	182.760	2.427,72	457.099	6.078,13	3.072	41,08
De 2 a 2,5 SMI	100.097	1.686,00	134.965	2.279,00	459.146	7.778,45	3.292	56,26
De 2,5 a 3 SMI	59.139	1.221,47	84.509	1.748,28	333.041	6.894,64	2.726	56,37
De 3 a 3,5 SMI	42.875	1.055,44	66.521	1.636,76	228.531	5.601,55	1.904	46,72
De 3,5 a 4 SMI	32.771	928,52	50.939	1.442,19	181.580	5.138,33	1.597	45,21
De 4 a 4,5 SMI	23.400	751,39	38.770	1.245,54	141.815	4.553,58	1.832	58,87
De 4,5 a 5 SMI	16.124	576,60	28.802	1.029,72	106.070	3.805,08	1.471	52,74
De 5 a 7,5 SMI	28.318	1.272,48	50.822	2.284,16	210.252	9.469,50	2.520	113,16
De 7,5 a 10 SMI	7.041	452,77	11.673	746,07	62.682	4.057,37	541	34,48
Més de 10 SMI	3.391	372,45	4.885	518,52	49.495	5.903,20	190	18,73
Total	795.719	12.148,52	1.037.578	17.398,09	3.554.136	66.072,13	29.074	568,84
	Melilla		Comunitat de Madrid		Comunitat Valenciana		Extremadura	
Tram	Assalariats	Salaris	Assalariats	Salaris	Assalariats	Salaris	Assalariats	Salaris

	(núm.)	(milions €)	(núm.)	(milions €)	(núm.)	(milions €)	(núm.)	(milions €)
De 0 a 0,5 SMI	3.902	6,22	414.036	663,98	371.269	607,71	100.867	166,94
De 0,5 a 1 SMI	3.427	18,44	290.148	1.655,08	267.941	1.524,63	59.630	336,25
De 1 a 1,5 SMI	2.374	22,37	335.369	3.195,82	280.419	2.671,37	57.774	552,57
De 1,5 a 2 SMI	2.564	33,94	436.293	5.789,63	385.576	5.137,35	80.405	1.052,28
De 2 a 2,5 SMI	3.462	59,27	345.845	5.848,62	262.128	4.413,83	40.690	687,15
De 2,5 a 3 SMI	2.059	42,52	253.414	5.253,40	160.827	3.323,01	24.332	502,60
De 3 a 3,5 SMI	1.485	36,64	207.722	5.105,13	113.802	2.796,46	18.732	460,04
De 3,5 a 4 SMI	1.242	35,14	165.424	4.687,12	88.739	2.518,84	13.937	394,61
De 4 a 4,5 SMI	1.694	54,51	128.398	4.127,68	66.395	2.133,14	10.450	335,75
De 4,5 a 5 SMI	1.436	51,45	103.712	3.718,51	44.634	1.596,64	8.083	288,47
De 5 a 7,5 SMI	2.200	98,11	245.917	11.172,61	85.080	3.842,08	11.718	527,06
De 7,5 a 10 SMI	436	27,71	77.448	5.007,86	23.359	1.504,79	3.293	212,13
Més de 10 SMI	125	12,17	71.045	9.568,58	13.423	1.551,97	1.294	128,46
Total	26.406	498,50	3.074.772	65.794,03	2.163.593	33.621,82	431.205	5.644,33
Galícia			La Rioja		Principat d'Astúries		Múrcia	
Tram	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)
De 0 a 0,5 SMI	164.204	267,20	20.022	30,97	63.228	99,95	146.122	220,97
De 0,5 a 1 SMI	130.406	747,00	13.671	78,38	45.827	262,48	89.558	508,44
De 1 a 1,5 SMI	157.166	1.506,60	15.501	147,42	50.315	481,04	94.540	902,34
De 1,5 a 2 SMI	217.634	2.893,48	22.298	297,14	58.253	774,11	114.966	1.533,28
De 2 a 2,5 SMI	137.808	2.319,49	21.386	361,08	57.295	969,56	72.278	1.210,51
De 2,5 a 3 SMI	76.881	1.587,74	13.553	280,10	38.076	787,68	39.371	813,92
De 3 a 3,5 SMI	57.588	1.414,07	8.349	204,63	29.136	715,78	26.886	661,29
De 3,5 a 4 SMI	43.267	1.225,52	6.330	179,04	22.185	628,95	20.646	585,46
De 4 a 4,5 SMI	34.101	1.094,21	4.702	150,88	18.203	585,11	16.078	516,60
De 4,5 a 5 SMI	24.024	858,30	3.867	138,84	13.817	493,63	12.546	449,00
De 5 a 7,5 SMI	43.724	1.965,97	6.528	293,04	23.480	1.058,80	20.920	940,12
De 7,5 a 10 SMI	11.359	732,17	1.645	105,58	5.833	373,88	5.326	342,85
Més de 10 SMI	6.071	700,56	830	90,28	2.740	302,49	2.660	296,77
Total	1.104.232	17.312	138.682	2.357,37	428.388	7.533,48	661.897	8.981,55

Taula 7. Distribució dels assalariats i la massa salarial segons trams per CA (sense País Basc i Navarra), 2007								
	Andalusia		Aragó		Canàries		Cantàbria	
Tram	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)
De 0 a 0,5 SMI	776.440	1.283,30	79.863	139,18	144.698	264,79	32.076	56,56
De 0,5 a 1 SMI	454.977	2.715,05	62.349	374,72	132.143	794,7	25.922	156,54
De 1 a 1,5 SMI	451.041	4.522,78	68.044	684,34	158.670	1.598,89	31.230	314,35
De 1,5 a 2 SMI	540.945	7.590,61	92.110	1.289,16	168.120	2.327,34	41.678	585,92
De 2 a 2,5 SMI	381.953	6.774,77	82.423	1.477,19	93.840	1.671,21	32.298	575,05
De 2,5 a 3 SMI	217.838	4.753,70	60.735	1.325,04	59.327	1.294,46	22.160	483,39
De 3 a 3,5 SMI	158.481	4.111,50	43.389	1.124,28	38.119	985,41	15.870	411,44
De 3,5 a 4 SMI	130.583	3.907,66	34.006	1.015,67	30.730	919,42	12.015	358,73
De 4 a 4,5 SMI	96.384	3.264,96	24.583	832,85	28.840	976,41	9.820	333,01
De 4,5 a 5 SMI	76.801	2.902,04	18.055	681,6	18.557	699,44	7.606	287,17
De 5 a 7,5 SMI	125.327	5.917,48	33.558	1.594,71	33.025	1.569,76	12.292	584,65
De 7,5 a 10 SMI	32.723	2.231,71	8.721	591,35	8.774	594,04	3.528	239,31
Més de 10 SMI	16.608	1.959,97	4.284	491,24	4.754	599,42	1.830	215,45
Total	3.460.103	51.935,54	612.120	11.621,34	919.598	14.295,28	248.326	4.601,56
	Castella - La Manxa		Castella i Lleó		Catalunya		Ceuta	
Tram	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)
De 0 a 0,5 SMI	130.157	226,33	152.400	258,31	484.682	896,72	4.738	8,82
De 0,5 a 1 SMI	89.341	537,82	112.959	677,4	362.347	2.181,95	3.980	23,04
De 1 a 1,5 SMI	106.201	1.073,05	134.109	1.358,08	402.838	4.046,03	2.993	29,9
De 1,5 a 2 SMI	168.353	2.351,47	192.933	2.692,51	478.325	6.706,56	3.448	48,67
De 2 a 2,5 SMI	101.113	1.799,01	137.983	2.459,25	468.347	8.372,72	3.493	63,28
De 2,5 a 3 SMI	60.808	1.324,01	89.080	1.943,70	342.323	7.472,26	3.142	68,73
De 3 a 3,5 SMI	43.165	1.120,95	68.441	1.774,29	242.665	6.279,93	2.109	54,57
De 3,5 a 4 SMI	33.204	992,73	53.690	1.603,11	185.142	5.531,71	1.823	54,32
De 4 a 4,5 SMI	23.418	793,59	40.560	1.374,50	147.120	4.980,29	1.822	61,64
De 4,5 a 5 SMI	17.517	660,86	30.466	1.148,95	109.291	4.133,58	1.482	55,99
De 5 a 7,5 SMI	29.573	1.397,45	52.650	2.488,05	210.119	9.986,07	2.716	128,28
De 7,5 a 10 SMI	7.255	493,54	12.844	872,79	63.671	4.346,54	522	35,15
Més de 10 SMI	3.828	438,21	5.653	640,17	50.554	6.358,45	212	21,71
Total	813.933	13.209,01	1.083.767	19.291,10	3.547.425	71.292,80	32.480	654,09

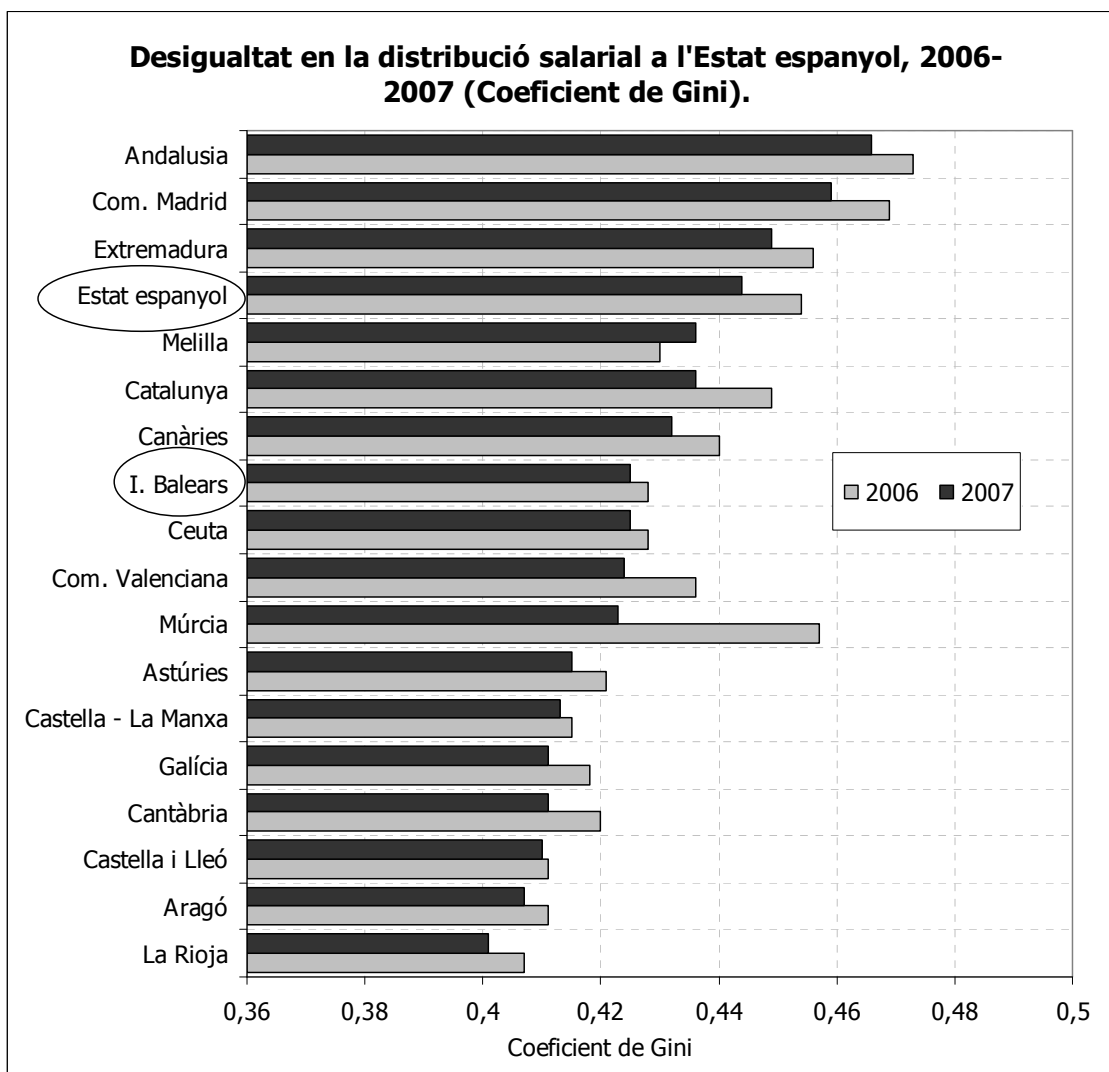
	Melilla		Comunitat de Madrid		Comunitat Valenciana		Extremadura	
Tram	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)
De 0 a 0,5 SMI	4.439	7,01	358.043	629,69	322.619	578,21	96.391	165,35
De 0,5 a 1 SMI	3.804	21,95	295.146	1.781,53	267.347	1.612,24	60.681	360,09
De 1 a 1,5 SMI	2.470	24,67	360.615	3.632,29	294.226	2.961,34	64.409	649,87
De 1,5 a 2 SMI	2.759	38,68	459.125	6.417,18	405.729	5.687,17	84.133	1.152,74
De 2 a 2,5 SMI	3.327	60,46	360.025	6.422,80	254.997	4.541,60	42.537	758,19
De 2,5 a 3 SMI	2.544	55,46	264.523	5.782,81	165.955	3.617,04	26.131	569,62
De 3 a 3,5 SMI	1.636	42,5	210.570	5.458,17	116.028	3.004,35	19.178	496,15
De 3,5 a 4 SMI	1.485	44,28	171.176	5.116,13	90.157	2.697,76	15.143	452,61
De 4 a 4,5 SMI	1.538	52,19	133.308	4.519,08	69.433	2.355,01	10.808	366,39
De 4,5 a 5 SMI	1.545	58,59	107.476	4.062,11	45.659	1.722,13	8.585	323,88
De 5 a 7,5 SMI	2.326	109,49	242.983	11.656,49	84.000	4.000,38	12.455	588,9
De 7,5 a 10 SMI	463	30,89	78.210	5.331,55	24.566	1.670,65	3.588	244,41
Més de 10 SMI	128	14,58	72.892	10.409,53	14.234	1.714,64	1.557	163,62
Total	28.464	560,76	3.114.092	71.219,35	2.154.950	36.162,52	445.595	6.291,82
	Galícia		La Rioja		Principat d'Astúries		Múrcia	
Tram	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)
De 0 a 0,5 SMI	158.123	275,32	19.023	31,49	59.787	100,94	101.067	179,64
De 0,5 a 1 SMI	130.366	790,43	13.888	83,97	47.044	283,36	86.519	522,17
De 1 a 1,5 SMI	167.634	1.698,62	16.427	165,2	53.046	535,29	100.416	1.012,13
De 1,5 a 2 SMI	232.092	3.242,70	23.246	327,09	63.665	891,19	120.338	1.690,62
De 2 a 2,5 SMI	142.708	2.535,45	22.340	398,02	58.327	1.039,78	71.570	1.268,00
De 2,5 a 3 SMI	82.384	1.795,38	13.557	295,52	39.591	864,71	41.198	896,51
De 3 a 3,5 SMI	59.896	1.552,05	8.649	223,7	30.391	787,31	27.434	711,2
De 3,5 a 4 SMI	44.358	1.325,63	6.388	190,49	23.580	704,18	22.229	665,86
De 4 a 4,5 SMI	35.670	1.207,91	4.825	163,46	17.699	600,1	16.957	574,71
De 4,5 a 5 SMI	25.845	973,69	3.955	149,94	14.682	554,96	13.000	490,32
De 5 a 7,5 SMI	44.128	2.090,51	6.624	312,97	23.845	1.130,18	21.655	1.025,06
De 7,5 a 10 SMI	11.956	813,73	1.710	115,42	6.145	416,53	5.437	369,68
Més de 10 SMI	6.651	815,99	818	96,13	2.855	338,43	2.839	335,94
Total	1.141.811	19.117,40	141.450	2.553,42	440.658	8.246,97	630.658	9.741,84

A partir de la informació que es presenta a les taules 4-7, s'ha calculat el coeficient de Gini de la distribució dels salaris a l'Estat espanyol i les seves comunitats autònomes. Les dues variables que s'han emprat per a realitzar el càlcul han estat per una banda el nombre d'assalariats per tram i per una altra banda la massa salarial corresponent a cada tram. A la taula 8 es presenten els resultats sobre el coeficient de Gini aplicat a la distribució dels salaris. En termes generals es pot dir que a l'Estat espanyol la distribució dels salaris presenta una desigualtat notable el 2006 i el 2007, ja que pràcticament a totes les CA ha estat superior a 0,4. Les CA amb la major desigualtat han estat la d'Andalusia amb un coeficient de Gini del 0,473 el 2006 i de 0,466 el 2007 i la Comunitat de Madrid amb un coeficient de Gini del 0,469 i 0,459 respectivament. Mentre que les que presenten una menor desigualtat han estat La Rioja amb un coeficient de Gini del 0,407 el 2006 i de 0,401 el 2007; i Aragó amb un coeficient de Gini del 0,411 i 0,407 respectivament. En canvi, les Illes Balears eren el 2006 la novena CA en quant a desigualtat en la distribució salarial amb un coeficient de Gini del 0,428 i el 2007 es situaven en el lloc onzè, amb un coeficient de Gini del 0,425. En termes generals, entre el 2006 i el 2007 la desigualtat en la distribució dels salaris ha disminuït lleugerament. El coeficient de Gini de l'Estat era el 2007 un 2,2% inferior el de 2006 i el de les Balears un 0,7%.

Taula 8. Coeficient de Gini de la distribució dels salaris a l'Estat espanyol per CA, 2006-2007		
	2006	2007
Estat espanyol	0,454	0,444
Andalusia	0,473	0,466
Aragó	0,411	0,407
Canàries	0,440	0,432
Cantàbria	0,420	0,411
Castella - La Manxa	0,415	0,413
Castella i Lleó	0,411	0,410
Catalunya	0,449	0,436
Ceuta	0,428	0,425
Melilla	0,430	0,436
Comunitat de Madrid	0,469	0,459
Comunitat Valenciana	0,436	0,424
Extremadura	0,456	0,449
Galícia	0,418	0,411
Illes Balears	0,428	0,425
La Rioja	0,407	0,401
Principat d'Astúries	0,421	0,415
Múrcia	0,457	0,423

Font: elaboració pròpia.

Gràfic 5.

3. Indicador de polarització salarial.

Definició.

L'indicador de polarització salarial analitza la desigual distribució de la massa salarial entre els dos principals pols d'assalariats definits en base a aquells que reben un menor retribució salarial i aquells altres que reben les majors retribucions salarials.

Fonts.

Per realitzar aquests càlculs es parteix de les dades de l'**AEAT** (Agència Espanyola de l'Administració Tributària) a Informació Estadística – Publicacions - Mercat de Treball i Pensions a les Fonts Tributàries - Assalariats, percepcions salarials i salaris per Comunitat Autònoma, trams de salari i sexe (www.aeat.es/wps/portal/Estadisticas?channel=cb7c694a367f8010VgnVCM10000050f01e0a&ver=L&site=56d8237c0bc1ff00VgnVCM100000d7005a80&idioma=es_ES&menu=1&img=8, juliol 2009).

S'ha d'anotar que les CA del País Basc i Navarra no apareixen recollides en les estadístiques de l'AEAT.

Metodologia.

Període: 2006-2007.

Temporalitat: anual.

Escala geogràfica: autonòmica i Estat espanyol.

Mentre que la noció de desigualtat fa esment al grau de dispersió d'un determinat recurs com per exemple la renda, la de polarització fa esment a la distribució en diferents pols. I una situació de màxima polarització s'assoleix quan la distribució està totalment fraccionada. Cal apuntar que es poden donar situacions de reducció de la desigualtat, en termes de dispersió, al temps que s'incrementa la polarització social en la que les diferències entre els pols socials s'accentuen.

Aquest indicador pretén calcular la diferència que existeix entre els pols composts per aquells assalariats que reben les majors remuneracions i aquells que reben les més baixes.

L'indicador de polarització salarial es calcula a partir de la ràtio entre:

- (a) Ràtio entre el nombre d'assalariats que reben més de 5 vegades el SMI i els que reben entre 0 i 1 vegades el SMI (Salari Mínim Interprofessional). Quan menor és l'indicador major és la polarització.
- (b) Ràtio entre la massa salarial dels que reben més de 5 vegades el SMI i els que reben entre 0 i 1 vegades el SMI (Salari Mínim Interprofessional). Quan major és l'indicador major és la polarització.
- (c) Ràtio entre Salari mitjà anual dels que reben més de 5 vegades el SMI i els que reben entre 0 i 1 vegades el SMI (Salari Mínim Interprofessional). Quan major és l'indicador major és la polarització.

Un cop calculats les anteriors ràtios, se calcula l'índex de polarització salarial

$$(PSal) = (b) \times (c) / (a)$$

Quan més a prop d'1 sigui aquest valor menor serà la polarització salarial.

Anàlisi i resultats.

Es pot veure a la taula 9 com el 2006 a l'Estat, el 28,7% dels assalariats (corresponents als que rebien entre 0 i 1 vegades el SMI) percebien un 5,52% de la massa salarial, mentre que a l'altre extrem, un 7,3% dels assalariats percebien un 25,83% de la massa salarial. És a dir, que mentre hi havia uns 5,4 milions de persones que rebien una remuneració salarial anual mitjana de 3.241 euros, hi havia 1,4 milions de persones que rebien uns salaris anuals mitjans de 59.100 euros. Així doncs, el salari mitjà dels assalariats que rebien més de 5 vegades el SMI era 18,23 vegades superior al que rebien entre 0 i 1 vegada el SMI.

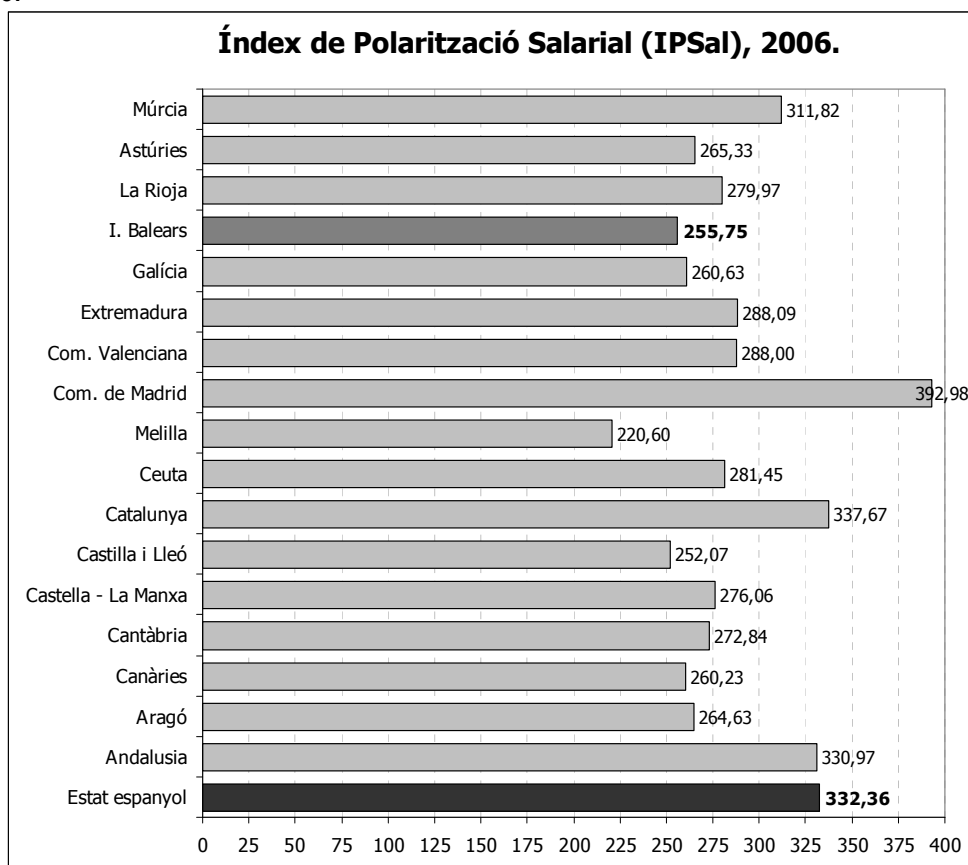
En el cas de les Balears, la situació era molt semblant a la mitjana de l'Estat, ja que mentre que un 26,3% dels assalariats (126,9 mil assalariats reben entre el 0 i 1 vegades del SMI) percebien un 25,83% de la massa salarial (474 milions d'euros); els assalariats que rebien més de 5 vegades el SMI representaven el 6,24% dels assalariats (30,1 mil) i percebien el 23,07% de la massa salarial (1.801 milions d'euros). El salari mitjà dels que rebien més de 5 vegades el SMI era unes 15,9 vegades superior al dels que rebien entre 0 i 1 vegades el SMI. En aquest aspecte, sembla que la polarització salarial no és tan extrema com la mitjana espanyola. La qual cosa no significa que no hi sigui.

El 2007, el 26,9% dels assalariats de l'Estat (5 milions) rebien unes remuneracions salarials entre 0 i 1 vegades el SMI, i els hi corresponia el 5,3% de la massa salarial. Mentre que el 7,39% dels assalariats (1,4 milions) que rebien més de 5 vegades el SMI percebien el 25,6% de la massa salarial (89,5 milions d'euros). En el cas de les Balears, el 2007, el 26,1% dels assalariats corresponien als que rebien entre 0 i 1 vegades el SMI i percebien un 6,19% de la massa salarial. Cal destacar que aquest grup d'assalariats a les Balears es va incrementar en unes 1958 persones en tan sols un any, un 1,54% respecte del 2006. Mentre que pel conjunt de l'Estat s'havien reduït en un 4,95%. Per altra banda, els assalariats que rebien més de 5 vegades el SMI s'havien incrementat a les Balears en 688 persones (2,21%) respecte del 2006, quan pel conjunt de l'Estat s'havien incrementat un 1,64%. En el cas de les Balears el salari mitjà anual dels que cobraven 5 vegades més del SMI era 15,49 vegades superior al dels que rebien un salari entre 0 i 1 vegades el SMI; mentre que pel conjunt de l'Estat aquesta ràtio era del 17,59.

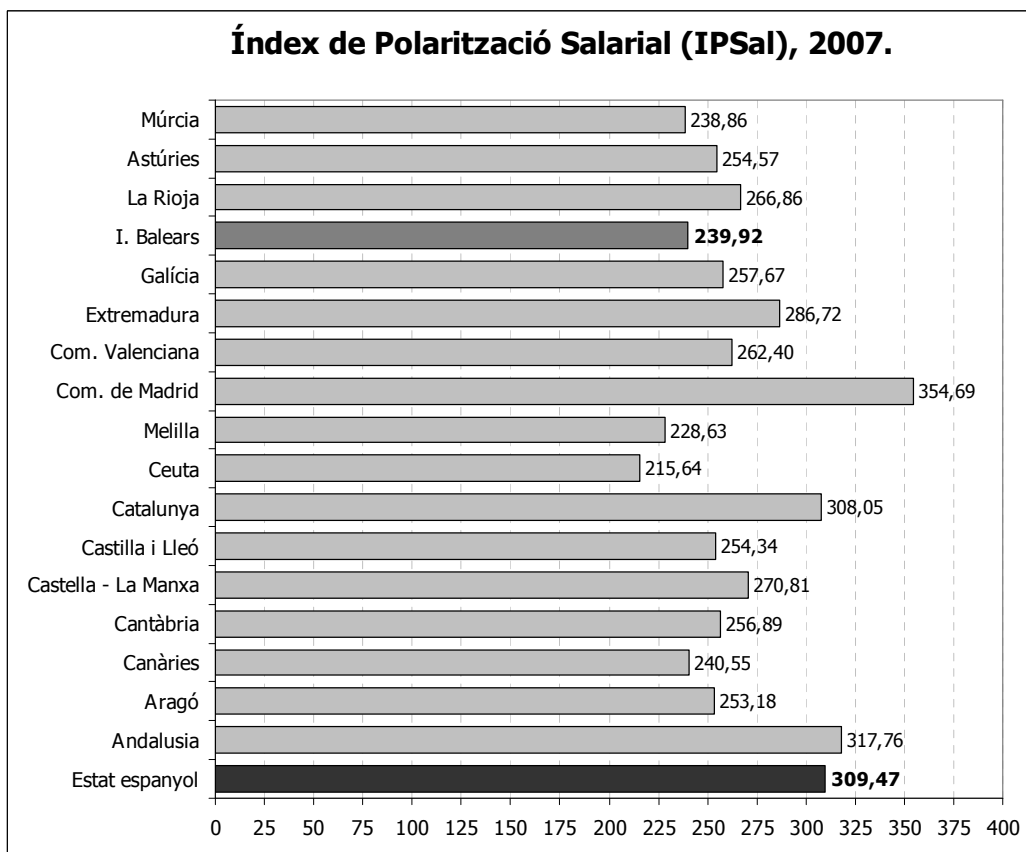
Crida l'atenció el fet que en el 2007 hi hagués a les Balears unes 126.947 persones que reberen un salari mitjà anual d'uns 3.736,16 euros, quan el SMI marcat pel Govern espanyol era de 7.988 euros. Emperò, pot cridar encara més l'atenció el fet que hi hagués unes 30.814 persones que rebien un salari mitjà anual de 62.789 euros, és a dir unes 7,8 vegades superior al SMI. La cúspide de la concentració salarial estava presidida el 2007 per unes 4.099 que rebien uns salaris mitjans anuals de 134.487 euros.

L'índex sintètic de polarització salarial (IPSal) del 2006 ens dona un valor de 322,36 pel conjunt de l'Estat, mentre que en el cas de les Illes Balears aquest fou de 255,75. Aquest es situava en les darreres posicions de les CA de l'Estat (sense considerar el País Basc i Navarra). El 2007, l'IPSal espanyol era de 309,47, mentre que a les Balears aquest era de 239,92. En ambdós casos s'havia disminuït entre un 6,8% i un 6,18%. La CA amb major polarització salarial és la de Madrid on el 2007 els salaris mitjans anuals dels que cobraven més de 5 vegades el SMI era 18,83 vegades superior al dels que cobraven entre 0 i 1 vegades el SMI. Aquest fet ve donat pel fet que la capital de l'Estat concentra un elevat nombre de llocs de feina precaris i mal remunerats que corresponen majoritàriament al sector de serveis (p.ex. neteja, missatgeria, etc), mentre que per altra banda s'hi concentren també una bona part dels llocs de feina més remunerats que corresponen a les altes esferes de la gestió política i empresarial (p.ex. alt funcionariat, empreses transnacionals, etc). Després de Madrid (IPSal 354,69), tenim Andalusia (IPSal 317,76) i Catalunya (308,05).

Gràfic 6.

Gràfic 7.

Taula 9. Índex de Polarització Salarial, 2006

Estat espanyol					Illes Balears				Andalusia			
Tram	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal
(a) De 0 a 1 SMI	5.473.209	17.743,00	3.241,79	332,36	126.947	474,29	3.736,16	255,75	1.256.873	3.751,49	2.984,78	330,97
(b) Més de 5 SMI	1.404.750	83.020,94	59.100,15		30.146	1.801,19	59.748,97		167.541	9.097,65	54.301,03	
(b/a)	0,26	4,68	18,23		0,24	3,80	15,99		0,13	2,43	18,19	
Aragó					Canàries				Cantàbria			
Tram	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal
(a) De 0 a 1 SMI	141.311	473,56	3.351,17	264,63	282.782	983,39	3.477,56	260,23	60.907	205,00	3.365,85	272,84
(b) Més de 5 SMI	45.146	2.461,14	54.515,05		46.031	2.582,27	56.098,57		17.622	979,72	55.596,56	
(b/a)	0,32	5,20	16,27		0,16	2,63	16,13		0,29	4,78	16,52	
Castella - La Manxa					Castella i Lleó				Catalunya			
Tram	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal
(a) De 0 a 1 SMI	220.770	719,30	3.258,16	276,06	260.077	862,75	3.317,28	252,07	931.695	3.055,41	3.279,41	337,67
(b) Més de 5 SMI	38.750	2.097,71	54.134,35		67.380	3.548,74	52.667,61		322.429	19.430,07	60.261,55	
(b/a)	0,18	2,92	16,61		0,26	4,11	15,88		0,35	6,36	18,38	
Ceuta					Melilla				Comunitat de Madrid			
Tram	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal
(a) De 0 a 1 SMI	7.589	23,15	3.050,49	281,45	7.329	24,66	3.365,08	220,60	704.184	2.319,07	3.293,27	392,98
(b) Més de 5 SMI	3.251	166,37	51.176,16		2.761	137,99	49.979,72		394.410	25.749,06	65.285,01	

(b/a)	0,43	7,19	16,78		0,38	5,60	14,85		0,56	11,10	19,82	
	Comunitat Valenciana				Extremadura				Galícia			
Tram	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal
(a) De 0 a 1 SMI	639.210	2.132,34	3.335,90	288,00	160.497	503,19	3.135,19	288,09	294.610	1.014,21	3.442,54	260,63
(b) Més de 5 SMI	121.862	6.898,84	56.611,90		16.305	867,66	53.214,41		61.154	3.398,70	55.576,03	
(b/a)	0,19	3,24	16,97		0,10	1,72	16,97		0,21	3,35	16,14	
	La Rioja				Principat d'Astúries				Regió de Múrcia			
Tram	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal
(a) De 0 a 1 SMI	33.693	109,35	3.245,46	279,97	109.055	362,43	3.323,40	265,33	235.680	729,41	3.094,91	311,82
(b) Més de 5 SMI	9.003	488,90	54.303,89		32.053	1.735,18	54.134,58		28.906	1.579,75	54.651,15	
(b/a)	0,27	4,47	16,73		0,29	4,79	16,29		0,12	2,17	17,66	

Taula 10. Índex de Polarització Salarial, 2007

Taula 10. Índex de Polarització Salarial, 2007												
	Estat espanyol				Illes Balears				Andalusia			
Tram	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal
(a) De 0 a 1 SMI	5.202.265	18.541,15	3.564,05	309,47	128.905	522,54	4.053,67	239,92	1.231.417	3.998,35	3.246,95	317,76
(b) Més de 5 SMI	1.427.901	89.525,97	62.697,61		30.814	1.934,78	62.789,02		174.658	10.109,16	57.879,73	
(b/a)	0,27	4,83	17,59		0,24	3,70	15,49		0,14	2,53	17,83	
	Aragó				Canàries				Cantàbria			
Tram	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal
(a) De 0 a 1 SMI	142.212	513,90	3.613,61	253,18	276.841	1.059,49	3.827,06	240,55	57.998	213,10	3.674,21	256,89
(b) Més de 5 SMI	46.563	2.677,30	57.498,34		46.553	2.763,21	59.356,30		17.650	1.039,41	58.889,95	
(b/a)	0,33	5,21	15,91		0,17	2,61	15,51		0,30	4,88	16,03	
	Castella - La Manxa				Castella i Lleó				Catalunya			
Tram	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal
(a) De 0 a 1 SMI	219.498	764,15	3.481,34	270,81	265.359	935,70	3.526,18	254,34	847.029	3.078,67	3.634,67	308,05
(b) Més de 5 SMI	40.656	2.329,20	57.290,50		71.147	4.001,00	56.235,71		324.344	20.691,06	63.793,57	
(b/a)	0,19	3,05	16,46		0,27	4,28	15,95		0,38	6,72	17,55	
	Ceuta				Melilla				Comunitat de Madrid			
Tram	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal
(a) De 0 a 1 SMI	8.718	31,86	3.654,25	215,64	8.243	28,96	3.513,49	228,63	653.189	2.411,22	3.691,46	354,69
(b) Més de 5	3.450	185,13	53.661,95		2.917	154,97	53.125,65		394.085	27.397,57	69.521,98	

SMI												
(b/a)	0,40	5,81	14,68		0,35	5,35	15,12		0,60	11,36	18,83	
	Comunitat Valenciana				Extremadura				Galícia			
Tram	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal
(a) De 0 a 1 SMI	589.966	2.190,45	3.712,84	262,40	157.072	525,44	3.345,20	286,72	288.489	1.065,75	3.694,26	257,67
(b) Més de 5 SMI	122.800	7.385,67	60.143,89		17.600	996,93	56.643,83		62.735	3.720,23	59.300,68	
(b/a)	0,21	3,37	16,20		0,11	1,90	16,93		0,22	3,49	16,05	
	La Rioja				Principat d'Astúries				Regió de Múrcia			
Tram	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal	Assalariats	Salaris (milions €)	Salari mitjà (€/any)	IPSal
(a) De 0 a 1 SMI	32.911	115,46	3.508,35	266,86	106.831	384,30	3.597,28	254,57	187.586	701,82	3.741,31	238,86
(b) Més de 5 SMI	9.152	524,52	57.312,37		32.845	1.885,14	57.395,16		29.931	1.730,68	57.822,36	
(b/a)	0,28	4,54	16,34		0,31	4,91	15,96		0,16	2,47	15,46	

4. Indicador de desigualtat salarial segons gènere.

Un cop analitzada la desigualtat en la distribució de la massa salarial i la polarització salarial ens interessa abordar la desigualtat en base al gènere. A la Constitució espanyola la igualtat de gènere és recollit com un dels principis fonamentals de convivència que ha estat recollit en diversos marcs normatius.

Un dels principals elements, però no únic, que pot ajudar a erosionar les desigualtats de gènere, en una societat del treball, és l'accés per part de les dones a un salari equivalent al percebut pels homes.

Definició.

Aquest indicador analitza la diferència que hi ha entre el salari percebut pels homes i les dones.

Metodologia.

Període: 2002-2007.

Temporalitat: anual.

Escala geogràfica: autonòmica i Estat espanyol.

L'indicador de desigualtat salarial segons gènere calcula el ràtio entre el salari mitjà de les dones i el dels homes per tal d'esbrinar l'esbiaix de gènere que hi ha al darrere de les retribucions salarials.

$$DSalG = \text{Salari mitjà dones} / \text{Salari mitjà homes}.$$

Quan DsalG és igual a 1 significa que la mitjana dels homes i dones assalariades reben una remuneració salarial equivalent.

Fonts.

Any 2007: a partir les dades de l'**AEAT** (Agència Espanyola de l'Administració Tributària) a Informació Estadística – Publicacions - Mercat de Treball i Pensions a les Fonts Tributàries - Assalariats, percepcions salarials i salaris per Comunitat Autònoma, trams de salari i sexe (www.aeat.es/wps/portal/Estadisticas?channel=cb7c694a367f8010VgnVCM10000050f01e0a&ver=L&site=56d8237c0bc1ff00VgnVCM100000d7005a80&idioma=es_ES&menu=1&img=8, juliol 2009).

Les dades corresponents als anys 2002-2006 procedeixen de la mateixa AEAT (Agència Espanyola de l'Administració Tributària), recollides per l'INE (Institut Nacional d'Estadística) a INEbase – Societat – Mercat Laboral - Mercat de treball i pensions a les fonts tributàries (www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=/t45/p061&file=inebase&N=&L=0, juliol 2009).

Anàlisi i resultats.

Entre el 2002 i el 2007 el nombre de dones assalariades a l'Estat ha passat de 6,7 milions a 8,31 milions, el que implica un increment del 23,49%. Per altra banda, el salari mitjà de les dones ha passat d'11.175 euros el 2002 a 14.568 euros el 2007, tot incrementant-se un 30,36%. A les Illes Balears, les dones assalariades s'han incrementat en un 22,16% entre el 2002 i el 2007, tot passant de 181 mil a 222 mil. I el salari mitjà de les dones s'ha incrementat en un 29,49%. Tant en el 2002 com en el 2007, el salari mitjà de les dones assalariades de les Balears es trobava per davall de la mitjana espanyola ja que a les Balears el 2002 era de 11.124 euros, front als 11.175 de l'Estat; i el 2007, era de 14.404 euros front als 14.568 de l'Estat. No obstant, s'ha de destacar el fet que a les Balears la proporció de dones assalariades respecte

del total d'homes resulta ser notablement superior a la mitjana espanyola al llarg de tot el període. Així, el 2002 les dones assalariades pel conjunt de l'Estat representaven un 69,43% dels homes assalariats, mentre que a Balears aquella proporció era del 76,4%, és a dir 6,97 punts per damunt. El 2007, la proporció de dones assalariades respecte dels homes pel conjunt de l'Estat era del 75,69% i a les Balears del 81,88, amb una diferència de 6,19 punts (taula 11). Aquest fet ve donat pel fet que l'economia balear, especialitzada en les activitats turístiques i altres activitats terciàries que l'acompanyen (p.ex. restauració, comerç, serveis domèstics, neteja, etc), són més intensives en treball femení que al mateix temps rep una contrapartida salarial sensiblement inferior a la masculina.

El 2007, les CA amb menor proporció de dones assalariades eren: Ceuta on les dones assalariades representaven el 57,01% dels homes assalariats; a Melilla el 65,46%; Castella – La Manxa el 65,46%; i Múrcia el 67,62%. Mentre que les que comptaven amb la major proporció eren: Illes Balears amb el 81,88%; Madrid amb el 81,84%; Catalunya amb el 81,27%; i Canàries el 77,81%. És a dir, les CA amb major presència de dones assalariades són aquelles on es concentren les activitats de serveis precaris ja sigui per acompanyar a la gestió pública o de les grans corporacions espanyoles, que coincideix amb les anomenades "ciutats globals" espanyoles; o bé en les regions turístiques dels dos arxipèlags.

Taula 11. Evolució del nombre d'assalariats, salaris i salari mitjà segons gènere a l'Estat espanyol per CA (sense País Basc i Navarra), 2002-2007

	2002						2003					
	Homes assalariats			Dones assalariades			Homes assalariats			Dones assalariades		
	(núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)	(núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)	(núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)	(núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)
Estat espanyol	9.701.579	160.925	16.588	6.736.278	75.281	11.175	9.911.377	170.454	17.198	7.090.053	83.934	11.838
Andalusia	1.762.211	23.368	13.260	1.154.208	9.962	8.631	1.825.487	25.513	13.976	1.212.126	11.035	9.104
Aragó	308.349	5.454	17.687	209.955	2.419	11.520	316.231	5.863	18.541	219.456	2.653	12.088
Principat d'Astúries	250.719	4.255	16.970	155.643	1.715	11.020	245.559	4.396	17.902	165.193	1.905	11.534
Illes Balears	237.968	3.683	15.476	181.904	2.023	11.124	241.140	3.901	16.176	188.552	2.211	11.728
Canàries	453.749	6.408	14.122	327.930	3.499	10.668	470.405	6.836	14.532	336.505	3.811	11.327
Cantàbria	134.937	2.263	16.767	78.862	892	11.316	130.208	2.344	18.000	98.267	1.072	10.908
Castella i Lleó	575.251	9.158	15.921	357.714	4.036	11.284	577.360	9.686	16.777	387.663	4.503	11.615
Castella - La Manxa	413.868	5.898	14.250	236.971	2.396	10.110	420.234	6.333	15.071	255.992	2.721	10.628
Catalunya	1.730.625	33.240	19.207	1.362.187	16.376	12.022	1.760.050	34.421	19.557	1.442.898	18.853	13.066
Comunitat Valenciana	1.096.289	16.843	15.363	751.633	7.707	10.254	1.131.592	18.135	16.026	773.546	8.432	10.900
Extremadura	235.758	2.812	11.927	151.911	1.301	8.565	240.139	3.023	12.588	162.522	1.450	8.921
Galícia	601.085	8.916	14.834	389.451	4.199	10.783	611.426	9.375	15.333	413.415	4.637	11.216
Comunitat de Madrid	1.489.621	32.655	21.922	1.111.764	16.174	14.548	1.514.781	34.138	22.536	1.156.611	17.777	15.370
Regió de Múrcia	307.123	4.215	13.725	199.829	1.817	9.091	317.222	4.582	14.443	209.053	2.025	9.688
La Rioja	70.942	1.167	16.450	48.724	545	11.179	75.451	1.280	16.964	49.354	600	12.154
Ceuta	17.993	327	18.199	9.212	113	12.234	18.412	349	18.938	9.737	128	13.136
Melilla	15.091	264	17.508	8.380	107	12.823	15.680	280	17.841	9.163	121	13.151
	2004						2005					
	Homes assalariats			Dones assalariades			Homes assalariats			Dones assalariades		
	(núm.)	Salaris	Salari mitjà	(núm.)	Salaris	Salari mitjà	(núm.)	Salaris	Salari mitjà	(núm.)	Salaris	Salari mitjà

		(milions €)	anual (€)		(milions €)	anual (€)		(milions €)	anual (€)		(milions €)	anual (€)
Estat espanyol	10.110.739	181.633	17.964	7.210.025	89.574	12.424	10.699.026	196.018	18.321	7.660.844	98.061	12.800
Andalusia	1.841.746	27.302	14.824	1.242.586	12.110	9.746	1.948.823	29.756	15.269	1.322.607	13.367	10.107
Aragó	315.840	6.163	19.514	223.226	2.829	12.674	334.923	6.612	19.742	235.760	3.104	13.164
Principat d'Astúries	240.370	4.515	18.785	163.568	2.022	12.362	243.528	4.754	19.521	170.324	2.185	12.827
Illes Balears	243.736	4.121	16.910	192.489	2.389	12.409	260.804	4.505	17.273	204.099	2.639	12.930
Canàries	483.143	7.218	14.940	356.401	4.098	11.499	506.256	7.755	15.319	375.431	4.485	11.946
Cantàbria	136.093	2.523	18.542	89.434	1.107	12.379	140.995	2.704	19.178	95.355	1.226	12.860
Castella i Lleó	579.241	10.184	17.582	388.192	4.800	12.366	596.510	10.840	18.173	406.525	5.188	12.762
Castella - La Manxa	431.143	6.763	15.685	265.508	3.032	11.418	472.252	7.612	16.118	288.257	3.337	11.576
Catalunya	1.818.532	37.174	20.442	1.414.679	19.329	13.663	1.924.173	39.771	20.669	1.501.540	21.129	14.072
Comunitat Valenciana	1.151.440	19.207	16.681	799.659	9.176	11.475	1.232.547	20.710	16.802	855.748	10.089	11.790
Extremadur a	243.991	3.196	13.098	157.785	1.521	9.642	250.484	3.437	13.720	166.329	1.665	10.013
Galícia	611.230	9.874	16.155	418.581	4.909	11.727	627.715	10.509	16.742	437.625	5.350	12.225
Comunitat de Madrid	1.557.896	36.301	23.301	1.209.302	19.118	15.809	1.656.961	39.343	23.744	1.286.984	20.819	16.177
Regió de Múrcia	346.943	5.061	14.586	217.603	2.213	10.170	387.904	5.552	14.313	238.959	2.472	10.344
La Rioja	75.218	1.352	17.978	52.277	657	12.562	80.909	1.453	17.960	56.005	721	12.881
Ceuta	18.338	370	20.169	9.587	134	13.996	18.368	385	20.970	9.858	145	14.668
Melilla	15.839	308	19.422	9.148	129	14.134	15.874	319	20.106	9.438	140	14.799
	2006						2007					
	Homes assalariats			Dones assalariades			Homes assalariats			Dones assalariades		
	Assalariat s (núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)	Assalariat s (núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)	Assalariat s (núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)	Assalariat s (núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)
Estat espanyol	10.987.908	212.223	19.314	8.082.441	109.092	13.497	10.990.276	228.044	20.750	8.318.756	121.192	14.568

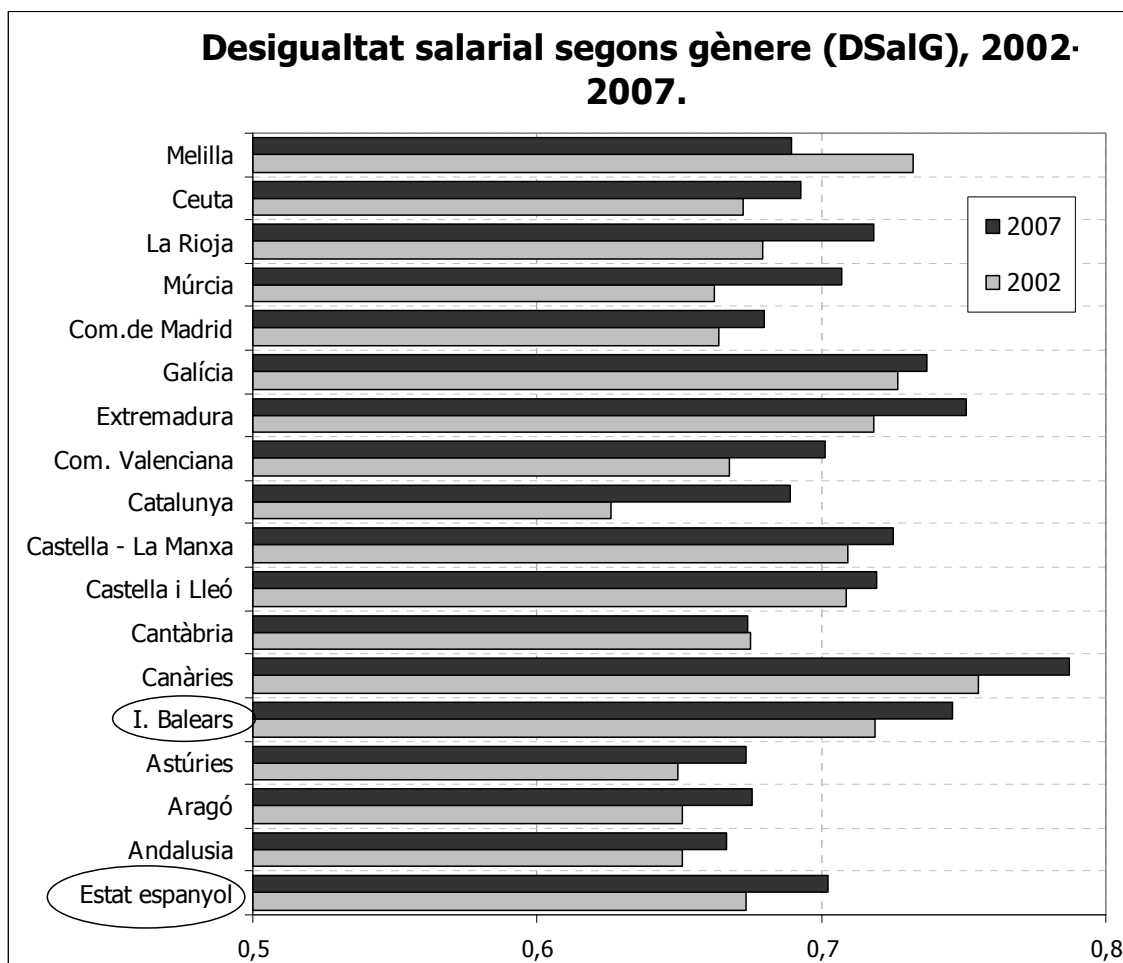
Andalusia	2.000.256	32.391	16.194	1.397.973	15.054	10.768	2.009.356	35.066	17.452	1.450.747	16.869	11.628
Aragó	343.119	7.164	20.878	248.943	3.457	13.886	352.703	7.763	22.010	259.417	3.858	14.873
Principat d'Astúries	249.056	5.107	20.507	179.332	2.426	13.529	252.860	5.498	21.743	187.798	2.749	14.638
Illes Balears	268.414	4.893	18.230	214.193	2.913	13.600	271.390	5.240	19.309	222.212	3.201	14.404
Canàries	515.183	8.317	16.145	391.116	4.926	12.594	517.175	8.865	17.141	402.423	5.430	13.494
Cantàbria	144.808	2.915	20.131	100.662	1.354	13.453	144.466	3.100	21.455	103.860	1.502	14.462
Castella i Lleó	608.828	11.632	19.106	428.750	5.766	13.448	630.212	12.709	20.167	453.555	6.582	14.511
Castella - La Manxa	486.685	8.346	17.148	309.034	3.803	12.306	490.963	8.943	18.216	322.970	4.266	13.208
Catalunya	1.980.659	42.791	21.604	1.573.477	23.281	14.796	1.957.002	45.702	23.353	1.590.423	25.591	16.091
Comunitat Valenciana	1.261.797	22.400	17.752	901.796	11.222	12.444	1.237.062	23.783	19.226	917.888	12.379	13.486
Extremadura	256.074	3.761	14.686	175.131	1.884	10.755	262.806	4.134	15.729	182.789	2.158	11.807
Galícia	641.854	11.342	17.671	462.378	5.970	12.911	655.748	12.362	18.852	486.063	6.755	13.898
Comunitat de Madrid	1.709.744	42.702	24.976	1.365.028	23.092	16.917	1.712.577	45.757	26.718	1.401.515	25.463	18.168
Regió de Múrcia	405.846	6.144	15.139	256.051	2.837	11.081	376.252	6.590	17.516	254.406	3.151	12.387
La Rioja	80.276	1.560	19.435	58.406	797	13.649	81.814	1.676	20.487	59.636	877	14.711
Ceuta	18.857	411	21.803	10.217	158	15.435	20.687	469	22.666	11.793	185	15.705
Melilla	16.452	346	21.057	9.954	152	15.277	17.203	386	22.457	11.261	174	15.490

A la taula 12 es presenten els resultats de la desigualtat salarial en base al gènere pel conjunt de l'Estat i les CA, sense el País Basc i Navarra. Es pot observar com, pel conjunt de l'Estat, el salari mitjà percebut per les dones ha estat constantment per davall del salari mitjà dels homes. Així tenim que el DSaIG entre el 2002 i el 2007 s'hagi situat entre els valors 0,67 i 0,7. Això vol dir que el 2007, el salari mitjà dels homes eren 0.3 vegades superiors al de les dones. En el cas de les Balears, el DSaIG ha estat entre el 2002 i el 2007, lleugerament per damunt del seu valor pel conjunt de l'Estat. Així, el 2002 el DSaIG de les Balears era 0.72, 0.04 punts per damunt del de l'Estat, i el 2007 era de 0,75, 0,05 punts per damunt. No obstant això, cal tenir present que el salari mitjà de les Balears, tant dels homes com de les dones, es trobava per davall de la mitjana estatal. Les Canàries són la CA on el DSaIG és menor de tot l'Estat, amb uns valors del 0,76 el 2002 i de 0,79 el 2007. En aquest cas, però s'ha de tenir present que els salaris mitjans dels homes i dones eren inferiors als de la mitjana espanyola. Així, per exemple el 2007 els salari mitjà dels homes de Canàries era un 17,4% inferior al dels mateixos pel conjunt de l'Estat, i en el cas de les dones era un 7,4% inferior al salari mitjà de les dones de l'Estat.

Taula 12. Desigualtat Salarial segons Gènere (DSaIG), 2002-2007						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Estat espanyol	0,67	0,69	0,69	0,70	0,70	0,70
Andalusia	0,65	0,65	0,66	0,66	0,66	0,67
Aragó	0,65	0,65	0,65	0,67	0,67	0,68
Principat d'Astúries	0,65	0,64	0,66	0,66	0,66	0,67
Illes Balears	0,72	0,73	0,73	0,75	0,75	0,75
Canàries	0,76	0,78	0,77	0,78	0,78	0,79
Cantàbria	0,67	0,61	0,67	0,67	0,67	0,67
Castella i Lleó	0,71	0,69	0,70	0,70	0,70	0,72
Castella - La Manxa	0,71	0,71	0,73	0,72	0,72	0,73
Catalunya	0,63	0,67	0,67	0,68	0,68	0,69
Comunitat Valenciana	0,67	0,68	0,69	0,70	0,70	0,70
Extremadura	0,72	0,71	0,74	0,73	0,73	0,75
Galícia	0,73	0,73	0,73	0,73	0,73	0,74
Comunitat de Madrid	0,66	0,68	0,68	0,68	0,68	0,68
Regió de Múrcia	0,66	0,67	0,70	0,72	0,73	0,71
La Rioja	0,68	0,72	0,70	0,72	0,70	0,72
Ceuta	0,67	0,69	0,69	0,70	0,71	0,69
Melilla	0,73	0,74	0,73	0,74	0,73	0,69

Font: elaboració pròpia.

Gràfic 8.

5. Indicador de desigualtat salarial segons nacionalitat.

Un dels fenòmens sociodemogràfics més rellevants dels darrers anys ha estat la incorporació de contingents de nous vinguts a la societat espanyola en general, i balear en particular. Una part ben important dels estrangers arribats a l'Estat ho han fet amb la intenció de treballar. En aquest conjunt ample de persones s'hi troben des d'aquelles que procedeixen dels "suds" del planeta, com també les procedents d'altres estats membres de la UE. Amb la qual cosa, la rúbrica "estranger" pot ser considerada com a d'extremadament ambigua i ampla. No obstant això, el fet que l'Agència Espanyola de l'Administració Tributària aporti informació referent a les diferències salarials entre els assalariats de nacionalitat espanyola i els d'altres nacionalitats ens permet fer una primera aproximació a aquest aspecte.

Definició.

Aquest indicador compara els salaris mitjans dels estrangers i el dels espanyols.

Metodologia.

Període: 2007.

Temporalitat: anual.

Escala geogràfica: autonòmica i Estat espanyol.

Així el Clan (Desigualtat Salarial segons Nacionalitat) serà el quocient entre el salari mitjà dels estrangers i el dels espanyols.

$$DSaIN = \text{Salari mitjà estrangers} / \text{Salari mitjà espanyols}.$$

Quan DsaIN és igual a 1 significa que la mitjana dels salaris dels estrangers és equivalent a la dels espanyols. En canvi, quan més a prop de zero voldrà dir que més desigual és.

Fonts.

Per realitzar aquests càlculs comptam amb les dades pel 2007 de l'**AEAT** (Agència Espanyola de l'Administració Tributària) a Informació Estadística – Publicacions - Mercat de Treball i Pensions a les Fonts Tributàries - Assalariats, percepcions salarials i salaris per Comunitat Autònoma, nacionalitat, edat i sexe (www.aeat.es/AEAT/Contenidos_Comunes/La_Agencia_Tributaria/Estadisticas/Publicaciones/sitio/mercado/2007/home_parcial6c.html?idactual=carpeta113&estad=mtp/2007&tema=mtp&lang=es, juliol 2009).

Anàlisi i resultats.

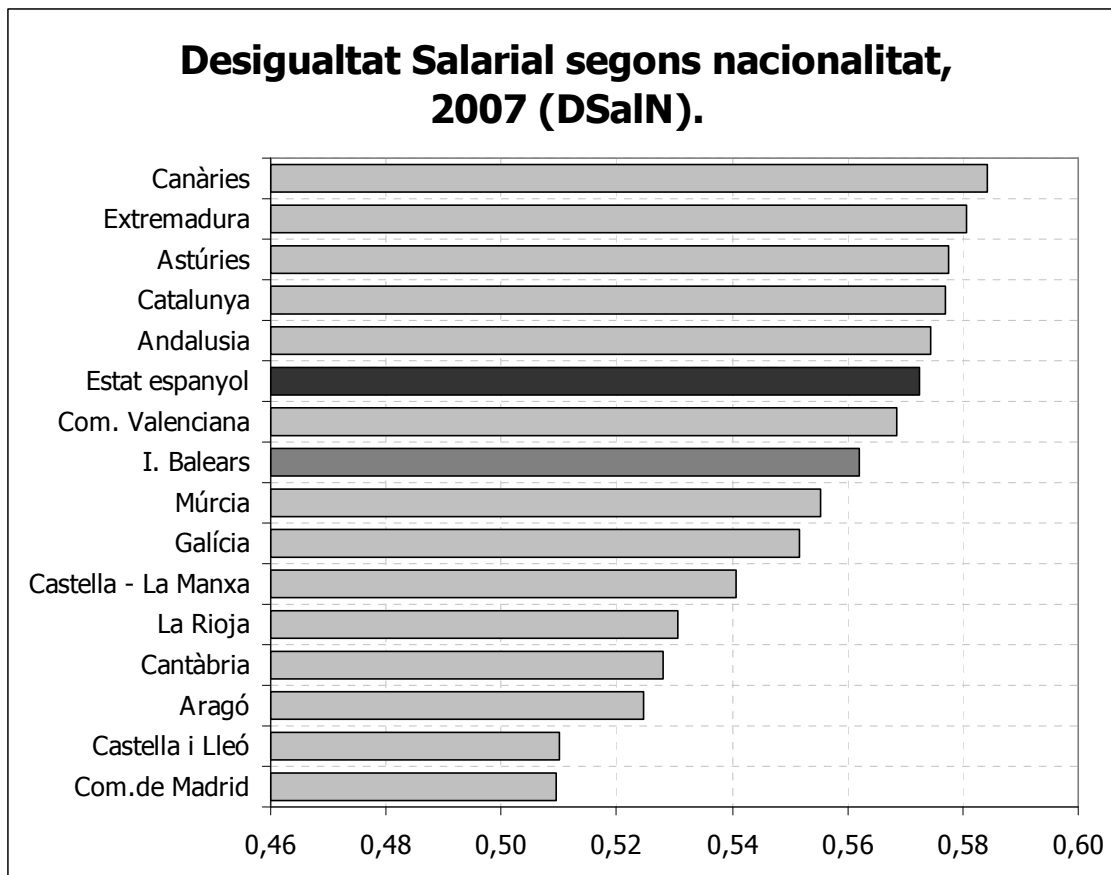
El 2007 hi havia a l'Estat espanyol uns 2 milions d'assalariats estrangers que percebien una massa salarial d'uns 22,7 miliards d'euros, amb la qual cosa el salari mitjà dels estrangers era de 10.856 euros/any. La major part dels assalariats estrangers de l'Estat es trobaven a les CA de Catalunya (23,51%); Madrid (20,65%) i la Comunitat Valenciana (12,32%). No obstant, si hom observa les CA on la presència d'assalariats respecte del total de cada CA era major, tenim: en primer lloc, **Illes Balears** on el **18,9% dels assalariats eren estrangers**; Múrcia amb el 17,64%; La Rioja amb el 14,12%; Catalunya amb el 13,91% i Madrid el 13,9%.

El salari mitjà dels treballadors estrangers pel conjunt de l'Estat fou de 10.856 euros el 2007, mentre que el salari mitjà dels treballadors de nacionalitat espanyola va ser de 18.968 euros. Així doncs, el DsaIN era de 0,57, el que significa que el salari mitjà dels estrangers era 0,57 vegades el dels espanyols. A totes les CA de les que l'Agència Espanyola de l'Administració Tributària ofereix informació, el DsaIN era propera a 0,5, la qual cosa significa que els estrangers rebien un salari mitjà anual que era la meitat del dels espanyols. Al cas de les Illes Balears, el DsaIN fou del 0,56.

Taula 13. Desigualtat Salarial segons Nacionalitat (DSaIN), 2007							
	Espanyols			Estrangers			DSaIN
	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)	Assalariats (núm.)	Salaris (milions €)	Salari mitjà anual (€)	
Estat espanyol	17.211.544	326.465	18.968	2.097.488	22.770	10.856	0,57
Andalusia	3.219.688	49.799	15.467	240.415	2.136	8.885	0,57
Aragó	532.687	10.778	20.234	79.433	843	10.614	0,52
Astúries	425.246	8.078	18.996	15.412	169	10.969	0,58
Illes Balears	400.312	7.463	18.644	93.290	977	10.477	0,56
Canàries	806.969	13.218	16.379	112.629	1.078	9.569	0,58
Cantàbria	233.776	4.455	19.057	14.550	146	10.062	0,53
Castella - La Manxa	728.709	12.424	17.049	85.224	785	9.216	0,54
Castella i Lleó	1.007.649	18.576	18.435	76.118	716	9.400	0,51
Catalunya	3.054.264	65.219	21.353	493.161	6.074	12.317	0,58
Extremadura	431.126	6.172	14.315	14.469	120	8.310	0,58
Galícia	1.096.620	18.693	17.046	45.191	425	9.401	0,55
Com. de	2.680.895	65.801	24.545	433.197	5.418	12.507	0,51

Madrid							
Múrcia	519.429	8.707	16.762	111.229	1.035	9.308	0,56
La Rioja	121.479	2.349	19.333	19.971	205	10.257	0,53
Com. Valenciana	1.896.482	33.562	17.697	258.468	2.600	10.060	0,57

Gràfic 9.

6. Evolució dels contractes laborals per sector econòmic.

Definició.

Aquest indicador analitza l'evolució dels contractes laborals per sector d'activitat econòmica. Es presenten els resultats en nombres absoluts i en percentatge respecte del total.

Fonts.

Observatori del Treball de la Conselleria de Treball i Formació del Govern de les Illes Balears.
Contractes registrats: Illes Balears
(www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?idsite=282&cont=11408, octubre 2009).

Metodologia.

Període: 2003-2008.
Temporalitat: anual.
Escala geogràfica: autonòmica.

S'apliquen eines elementals d'anàlisi temporal de la informació recollida per l'Observatori del Treball de les Illes Balears.

Anàlisi i resultats.

En el sexenni 2003-2008, l'evolució del nombre de contractes laborals per sectors econòmics a les Balears ofereix una imatge de conjunt positiva sostinguda fins al penúltim any, 2007, però ja de retrocés en el darrer exercici, 2008. Considerant el període en la seva integritat, la contractació laboral a les Illes experimentà un increment en termes absoluts de poc més de 41.000 contractes i percentualment d'un 12,1. Una evolució, a primer cop d'ull, positiva que s'assolí seguint una taxa mitjana anual del 1,9%. Aquesta és només una primera imatge que requereix una percepció més matisada.

Certament el creixement econòmic entre 2003 i 2006 permeté que, any rere any i per a tots els sectors, augmentés el nombre de contractes de treball. Però el 2007 començà a produir-se una lleugera contracció, per bé que encara amb un saldo interanual positiu en el conjunt dels contractes. El darrer any, 2008, l'actual crisi ja es palesava amb una pèrdua absoluta de poc més de 59.000 contractes i una taxa mitjana interanual clarament negativa (-13,4%).

La composició sectorial de la contractació evidentment expressa l'esbiaixada estructura econòmica de la nostra comunitat: el pes rotund dels serveis, que no deixà de créixer en termes absoluts i relatius (taules 14 i 17); un subsector de la construcció que passà d'una conjuntural inflació a una ben significativa reducció, tot i que no impedí que continués sent el segon bloc d'activitat econòmica a la regió; uns sectors industrials que en els darrers anys han perllongat una agonia que ve de enrere i que ni el seu caràcter molt dependent dels serveis i de la construcció permet mantenir-se; i, finalment, un sector agro-pesquer certament marginal (entre el 0,8 i l'1% de tota la contractació al llarg del lapse 2003-2008) que, no obstant, ha tingut un comportament positiu.

Balears, però, no es "re-agraritza"; l'evolució positiva de les contractacions a l'agricultura i pesca (1.250 contractes més en el 2008 que els del 2003, un augment del 44,5% i una taxa mitjana anual de creixement del 6,3% –taula 17 i gràfic 11), més que un procés de revitalització del sector primari denota, probablement, l'impacte d'alguns fenòmens transitoris i d'altres més afermats però insuficients. Entre els primers, la contractació de mà d'obra immigrant i les regularitzacions contractuals de les dones en el món agrari; entre els segons, la incorporació de nous (joves?) pagesos atrets per l'agricultura ecològica i algun efecte d'oferta agrària no tradicional, com és l'agroturisme.

En els altres sectors econòmics –indústria, construcció i serveis– la dinàmica expansiva, reflectida en el volum de contractacions i els seus increments successius entre 2003 i 2006, començà a estroncar-se en el 2007, exercici que ja anunciava un canvi de cicle cap a la desacceleració. Així, en aquell any, indústria i serveis ja registraven xifres negatives respecte l'anualitat precedent i els contractes en la construcció, malgrat encara oferir una diferència positiva en relació als dotze mesos anteriors, també conegueren una important returada (taules 17, 18 i 19, i gràfic 11). L'any següent, el 2008, l'esclat de la "bombolla immobiliària", comuna a d'altres economies occidentals però alhora ben particular de l'estat espanyol i de les Illes Balears, infligí una dura caiguda de la contractació en el sector de la construcció (un saldo interanual negatiu de més de 23.000 contractes perduts). La crisi econòmica, general i particular, ja s'havia iniciat i la contracció en els contractes de serveis fou encara més important en xifres absolutes (quasi 33.000 contractes manco que en 2007), per bé que no en termes relatius. Els contractes a la indústria –sector a la nostra comunitat molt lligat a l'esdevenir de la construcció i dels serveis– així mateix disminuïren en el darrer any, tant en xifres absolutes com relatives.

Taula 14. Contractes laborals a les Illes Balears per sector econòmic, 2003-2008 (unitat: nombre de contractes).					
	Agricultura i pesca	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2003	2.811	13.403	62.685	261.246	340.145
2004	3.014	14.125	64.572	301.128	382.839
2005	3.883	14.530	71.864	315.137	405.414
2006	3.871	15.554	82.606	337.836	439.867
2007	3.914	15.394	83.965	337.370	440.643
2008	4.061	12.086	60.773	304.535	381.455

Taula 15. Variació interanual contractes laborals a les Illes Balears per sector econòmic, 2003-2008 (unitat: nombre de contractes)					
	Agricultura i pesca	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2004	203	722	1.887	39.882	42.694
2005	869	405	7.292	14.009	22.575
2006	-12	1.024	10.742	22.699	34.453
2007	43	-160	1.359	-466	776
2008	147	-3.308	-23.192	-32.835	-59.188
2003-2008	1.250	-1.317	-1.912	43.289	41.310

* en gris les variacions interanuals negatives.

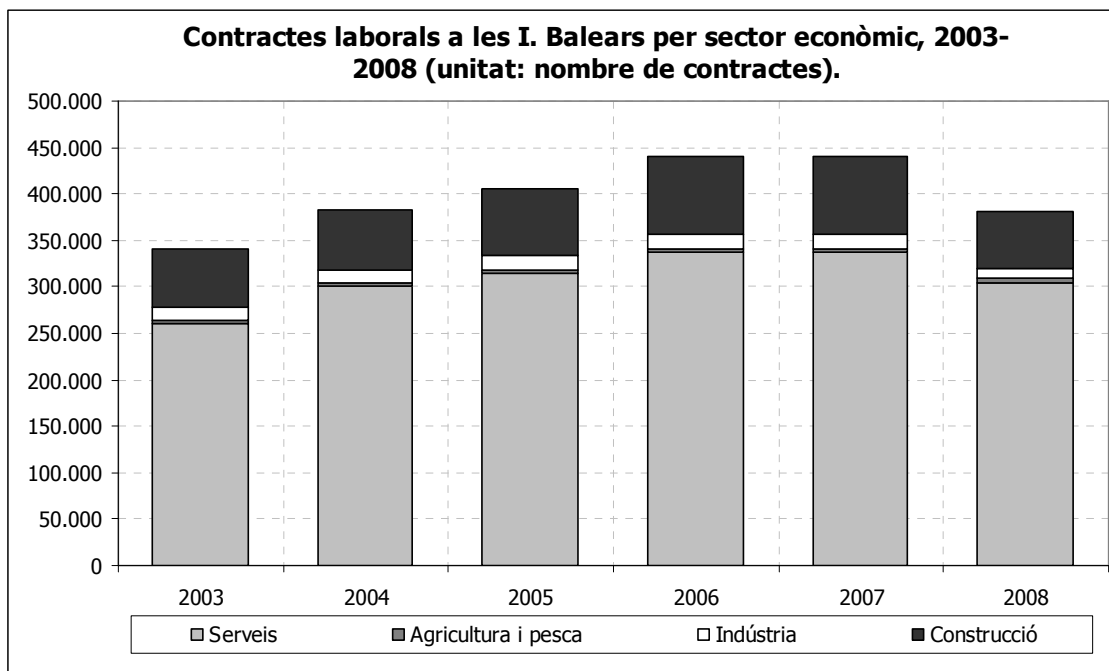
Taula 16. Contractes laborals a les Illes Balears per sector econòmic, 2003-2008 (unitat: percentatge)					
	Agricultura i pesca	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2003	0,83	3,94	18,43	76,80	100
2004	0,79	3,69	16,87	78,66	100
2005	0,96	3,58	17,73	77,73	100
2006	0,88	3,54	18,78	76,80	100
2007	0,89	3,49	19,06	76,56	100
2008	1,06	3,17	15,93	79,84	100

Taula 17. Evolució contractes laborals a les Illes Balears per sector econòmic, 2003-2008 (contractes 2003=100)					
	Agricultura i pesca	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2003	100	100	100	100	100
2004	107,2	105,4	103,0	115,3	112,6
2005	138,1	108,4	114,6	120,6	119,2
2006	137,7	116,0	131,8	129,3	129,3
2007	139,2	114,9	133,9	129,1	129,5
2008	144,5	90,2	96,9	116,6	112,1

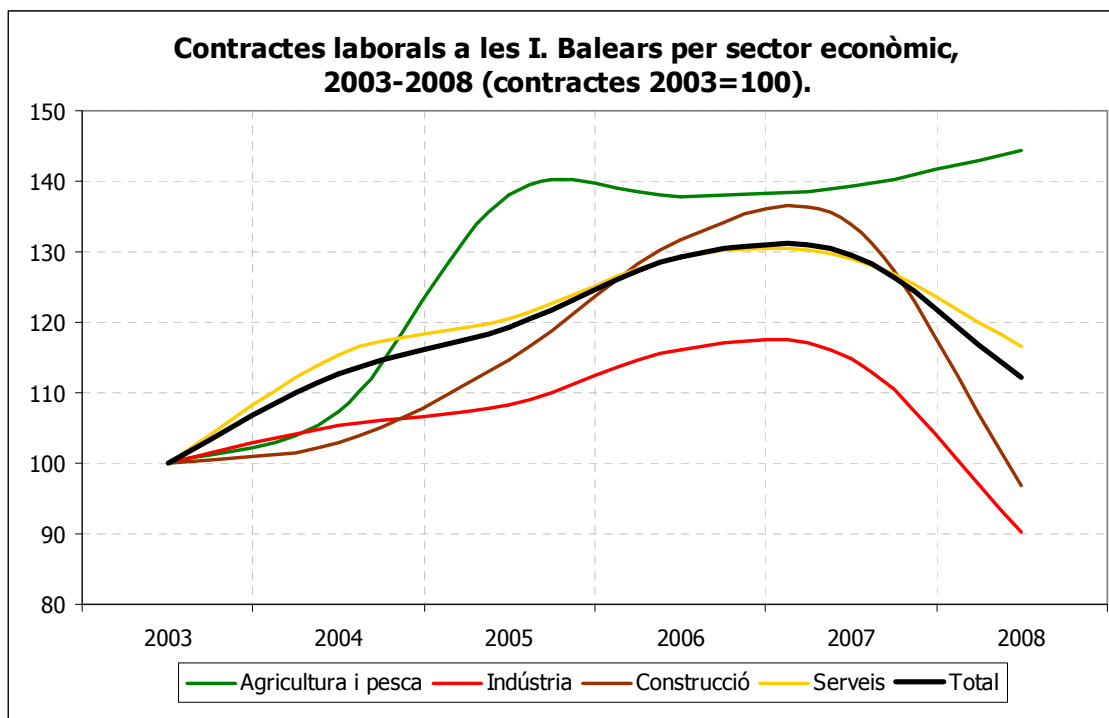
Taula 18. Comparació taxes mitjanes de creixement anual dels contractes laborals a les Illes Balears per sector econòmic, 2003-2008 (unitat: percentatge)					
	Agricultura i pesca	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2003-2007	6,8	2,8	6,0	5,2	5,3
2007-2008	3,8	-21,5	-27,6	-9,7	-13,4
2003-2008	6,3	-1,7	-0,5	2,6	1,9

* en gris les variacions interanuals negatives.

Gràfic 10.

Gràfic 11.

7. Indicador de Qualitat dels Contractes Laborals a les Illes Balears (estoc).

Definició.

Aquest indicador complementa l'anterior, ara en termes qualitatius, tot entenent que els tipus de contracte de major qualitat són aquells de tipus indefinit i temps complet. L'indicador és d'àmbit autonòmic i es presenten els resultats en dades absolutes i percentuals. Aquest indicador fa esment a l'estoc dels contractes laborals, és a dir al nombre total de contractes que hi ha a les Illes Balears per any.

Fons.

Observatori del Treball de la Conselleria de Treball i Formació del Govern de les Illes Balears.
Contractes registrats: Illes Balears
(www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?idsite=282&cont=11408, octubre 2009).

Metodologia.

Període: 2003-2008.

Temporalitat: anual.

Escala geogràfica: autonòmica.

L'elaboració d'aquest indicador parteix de les dades recollides per l'Observatori del Treball de les Illes Balears, tot agafant les dades totals anuals de les diferents tipologies de contractació laboral. Aquestes s'han agrupat de la següent manera:

Contractes indefinits	Temps complet	Indefinit temps complet
		Conversió temps complet bonificat
		Indefinit temps complet discapacitats
		Conversió temps complet discapacitats
		Indefinit temps complet bonificat
		Conversió temps complet no bonificat
	Temps parcial	Indefinit temps parcial
		Conversió temps parcial bonificat
		Indefinit temps parcial discapacitat
		Conversió temps parcial discapacitat
		Conversió temps parcial bonificat
		Conversió temps parcial no bonificat
	Fixos Discontinus	Fix discontinu
		Conversió fix discontinu bonificat
		Fix discontinu discapacitat
		Fix discontinu bonificat
		Conversió fix discontinu no bonificat
Contractes de durada determinada	Temps complet	Obra/servei temps complet
		Eventual circumstàncies producció temps complet
		Inserció a temps complet
		Interinitat temps complet
		Temporal discapacitats temps complet
		Relleu temps complet
	Temps parcial	Obra/servei temps parcial
		Eventual circumstàncies producció temps parcial
		Inserció temps parcial
		Interinitat temps parcial
		Temporal discapacitats temps parcial
		Jubilació parcial
		Relleu temps parcial

Contractes formatius i altres	Contractes formatius	Pràctiques temps complet
		Formació
		Pràctiques temps parcial
	Altres contractes	Col·laboració social
		Jubilació especial als 64 anys
		Altres contractes

$$IQL = \frac{\text{Total de contractes indefinits}}{\text{Total contractes}} \times 100$$

IQL: Indicador de Qualitat Laboral.

Anàlisi i resultats.

Entre el 2003 i el 2008 l' IQL ha experimentat una lleugera evolució positiva, tot passant d'un valor del 10,98% a un 13,62%. Això significa, però, que la resta de contractes laborals, aquells que podrien enquadrar-se dins de categories de menor qualitat entesa com a major precarietat laboral, alhora que pot suposar una major vulnerabilitat sociolaboral són no sols el gruix (86,4%) de la contractació a les Illes Balears, sinó també un tret estructural del mercat de treball a la nostra comunitat autònoma.

La relativa millora quantitativa de la contractació al llarg del sexenni 2003-2008 contrasta amb l'escassa qualitat del treball creat. Així, els contractes de caràcter indefinit suposen, de mitjana anual, al llarg del període 2003-2008 tan sol un 12,6 % del total de contractes enregistrats a les Illes Balears, mentre que la mitjana anual per el mateix període referida a la contractació temporal o de durada determinada se situa al voltant del 86%.

S'observa (taules 19-22 i gràfics 12-13) que les mesures de foment a la contractació indefinida foren molt sensibles a la dinàmica del cicle econòmic quan es tractava de contractes a temps complet, mentre aquells que aporten menys estabilitat, els indefinits a temps parcial i els fixos discontinus, experimentaren des del 2003 ascensos notables que, probablement, s'explicarien més per una relativa substitució d'ocupació de durada determinada, que pròpiament per la creació d'indefinida.

D'altra banda, els contractes formatius, que haurien de ser la porta d'entrada al món laboral dels joves representaven una fracció molt minsa del total, reduint -se en el sexenni gairebé a la meitat, passant de 4.109 contractes el 2003 a 2.987 contractes el 2008, data en que suposen tan sols un 0,77% del total dels contractes.

Aquestes dades de contractació posen de manifest la falta de concertació social i d'aposta per l'ocupació estable i de qualitat. Sembla que podria pensar-se que socialment s'assumeix la precarietat com un fet "normal i inherent al treball", especialment entre col·lectius més desfavorits, com els joves, les dones i els immigrants.

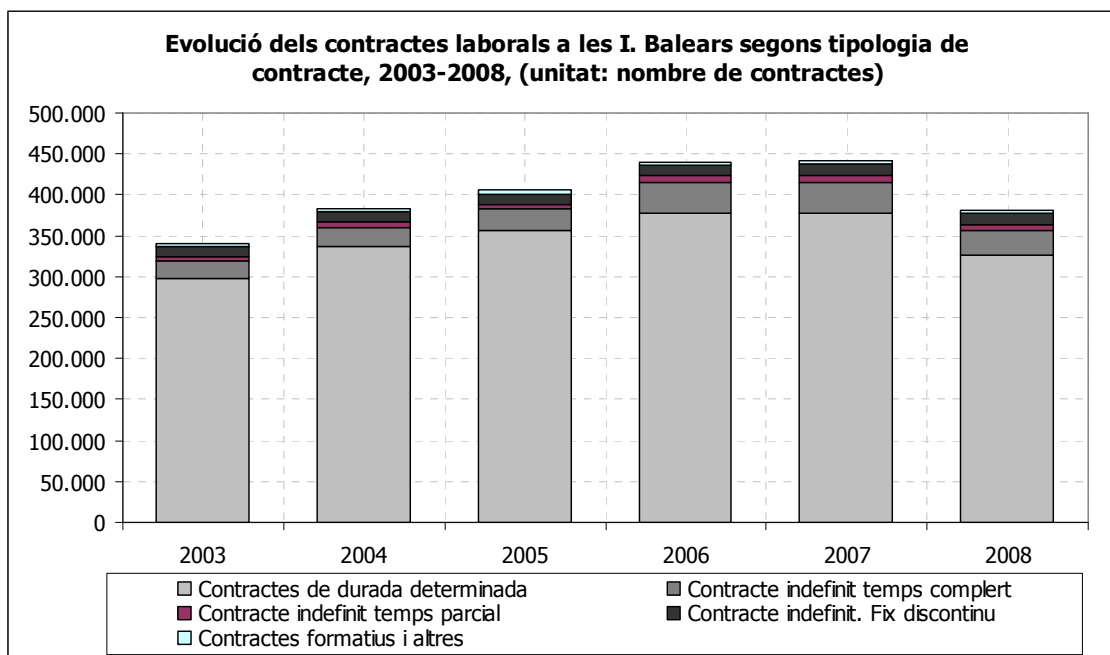
Taula 19. Contractes laborals a les Illes Balears segons tipologia de contracte, 2003-2008 (unitat: nombre de contractes)								
	Contracte indefinit				Contractes de durada determinada	Contractes formatius i altres	Total	IQL (%)
	Temps complet	Temps parcial	Fix discontinu	subtotal				
2003	21.010	5.572	10.757	37.339	298.697	4.109	340.145	10,98
2004	23.019	5.986	12.122	41.127	337.470	4242	382.839	10,74
2005	25.288	6.459	11.915	43.662	356.997	4.755	405.414	10,77
2006	37.456	8.375	12.818	58.649	377.258	3.960	439.867	13,33
2007	36.689	9.402	13.354	59.445	377.871	3.327	440.643	13,49
2008	29.028	8.524	14.416	51.968	326.559	2.928	381.455	13,62

Taula 20. Variació interanual de contractes laborals a les Illes Balears segons tipologia de contracte, 2003-2008 (unitat: nombre de contractes)							
	Contracte indefinit				Contractes de durada determinada	Contractes formatius i altres	Total
	Temps complet	Temps parcial	Fix discontinu	subtotal			
2004	2.009	414	1.365	3.788	38.773	133	42.694
2005	2.269	473	-207	2.535	19.527	513	22.575
2006	12.168	1.916	903	14.987	20.261	-795	34.453
2007	-767	1.027	536	796	613	-633	776
2008	-7.661	-878	1.062	-7.477	-51.312	-399	-59.188
2003-2008	8.018	2.952	3.659	14.629	27.862	-1.181	41.310

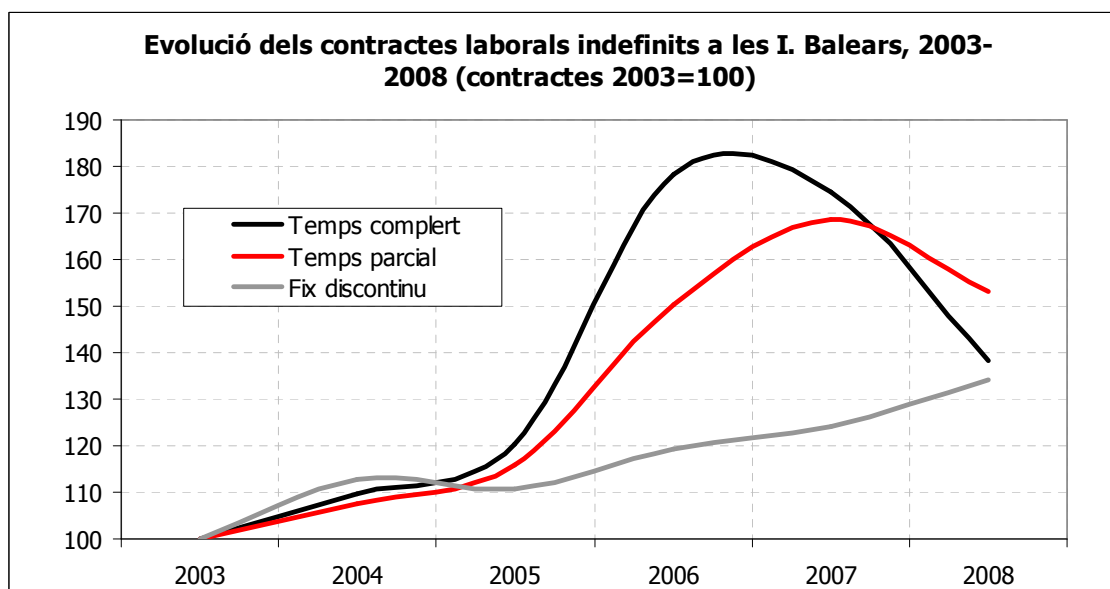
Taula 21. Contractes laborals a les Illes Balears segons tipologia de contracte, 2003-2008 (unitat: percentatge)						
	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Contracte indefinit temps complet	6,18	6,01	6,24	8,52	8,33	7,61
Contracte indefinit temps parcial	1,64	1,56	1,59	1,9	2,13	2,23
Contracte indefinit fix discontinu	3,16	3,17	2,94	2,91	3,03	3,78
Contractes de durada determinada	87,81	88,15	88,06	85,77	85,75	85,61
Contractes formatius i altres	1,21	1,11	1,17	0,9	0,76	0,77
Total	100	100	100	100	100	100

Taula 22. Evolució dels contractes laborals a les Illes Balears segons tipologia de contracte, 2003-2008 (contractes 2003=100)							
	Contracte indefinit				Contractes de durada determinada	Contractes formatius i altres	Total
	Temps complert	Temps parcial	Fix discontinu	subtotal			
2003	100	100	100	100	100	100	100
2004	109,6	107,4	112,7	110,1	113,0	103,2	112,6
2005	120,4	115,9	110,8	116,9	119,5	115,7	119,2
2006	178,3	150,3	119,2	157,1	126,3	96,4	129,3
2007	174,6	168,7	124,1	159,2	126,5	81,0	129,5
2008	138,2	153,0	134,0	139,2	109,3	71,3	112,1

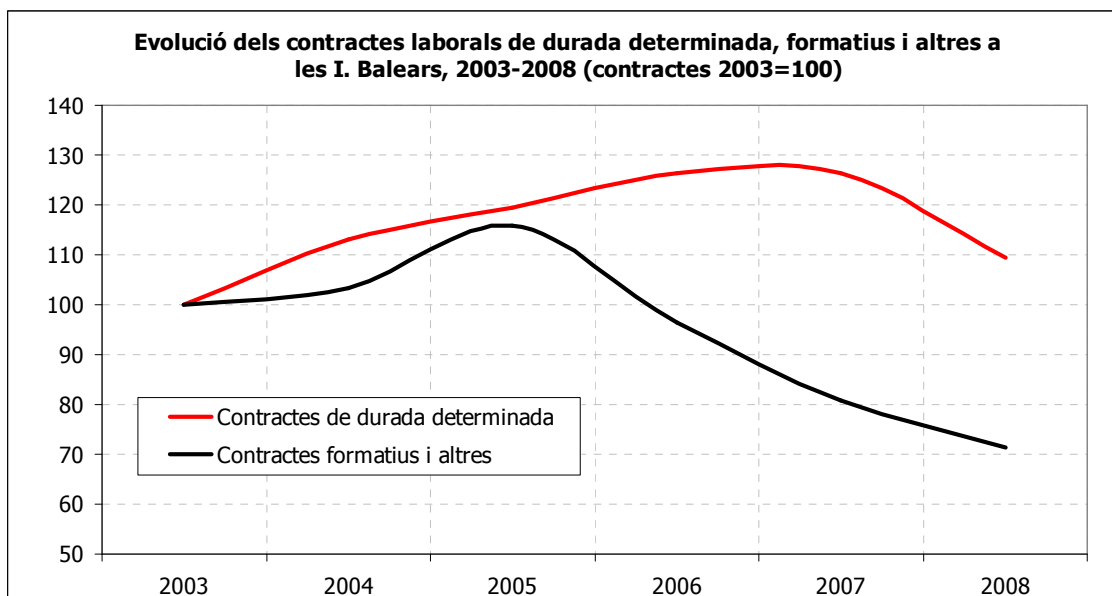
Gràfic 12.

Gràfic 13.

Gràfic 14.

8. Taxa de Temporalitat del Flux de Contractes Laborals Anuals per Municipi del Centre de Treball (TTFCL).

Definició.

Aquest indicador mostra l'evolució dels contractes laborals realitzats en un any. Per tant és tracta del flux de contractes, essent l'àmbit geogràfic d'informació el municipi del centre de treball i el lapse temporal el transcorregut entre el 2005 i el 2008. Posteriorment, es procedeix a calcular la taxa de temporalitat dels contractes laborals realitzats al llarg de l'any i per municipi.

Fonts.

Observatori del Treball de la Conselleria de Treball i Formació del Govern de les Illes Balears. Contractes de treball segons municipi del centre de treball (www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?idsite=282&cont=11408, octubre 2009).

Metodologia.

Període: 2005-2008.

Temporalitat: anual.

Escala geogràfica: municipal, insular i autonòmica.

$$\text{TTFCL} = \frac{\text{Contractes de durada determinada per municipi del centre de treball}}{\text{Total Contractes per municipi del centre de treball}} \times 100$$

TTFCL: Taxa de Temporalitat del Flux de Contractes Laborals

Anàlisi i resultats.

Les Illes Balears es caracteritzen per una taxa de temporalitat molt alta, del 87% de mitjana anual al llarg del període 2005-2008.

Hom pot observar a la taula 23, que tot i que a l'arxipèlag el treball temporal es va incrementar en 22.662 llocs de feina des de l'any 2005 al 2007, la TTFCL ha decrescut lleugerament i progressiva fins l'any 2008. Tot i això, el punt d'inflexió i el canvi més notable es produeix el 2006, amb l'entrada en vigor de la reforma laboral¹³ i la conversió de contractes temporals a indefinits, quan la taxa de temporalitat decau 2,47 punts (es passa d'una taxa del 89,27% el 2005 a 86,80 el 2006). Així les coses, pot semblar que a partir de l'any 2008 les dades són favorables ja que la taxa de temporalitat del flux de contractes laborals va seguir la tendència decreixent i fou la més baixa registrada al llarg d'aquest quadrienni, i atès també el pes específic de la contractació temporal (els treballadors per contracte indefinit a tot l'arxipèlag disminuïren en 51.413 actius). L'eufòria davant aquesta dada s'esvaeix quan hom acudeix a les xifres de contractació global i constata que el nombre total de contractes va caure en 58.698 unitats (-13,3%) respecte l'any 2007.

Territorialment, les illes en el 2008 presentaven taxes de temporalitat semblants, per bé que l'evolució del quadrienni 2005-2008 resultà més positiu a Menorca (disminució de 3,4 punts en la TTFCL) que a Mallorca i a les Pitiüses (ambdues, descensos de 2,8 en TTFCL). En aquest sentit, les diferències més destacables es detectaven a nivell municipal.

La taula 24 mostra els registres de TTFCL a Mallorca, on l'evolució de la TTFCL en el lapse 2005-2008 fou prou heterogènia a escala municipal; amb tot poden identificar-se algunes regularitats. Així, entre els municipis de més acusada orientació turística, els localitzats a l'extrem oriental (Capdepera, Son Servera i Sant Llorenç des Cardassar) experimentaren dinàmiques en TTFCL lleugerament millors que els municipis turístics de Migjorn (Santanyí, ses Salines), i encara més positius que els termes que compten amb major planta hotelera (com ara Calvià i Alcúdia). D'altra banda, l'evolució de la TTFCL en els principals nuclis urbans també fou bastant positiva, en particular a Lluçmajor, Palma, Sóller i Inca, però no tant a Felanitx i a Manacor. Finalment, anotar que en els municipis de l'orla urbana de Palma els valors de TTFCL empitjoraren significativament (Bunyola, Puigpunyent, Santa Maria), tret de Marratxí (estancat en aquest indicador) i Esporles, municipi on es registrà una disminució de 6,5 punts.

A Menorca (taula 25), l'àrea ciutadellenca (Ciutadella i Ferreries) experimentà reduccions en la TTFCL més significatives que a l'entorn urbà maonès (Maó, es Castell i Sant Lluís), quedant els municipis centrals de l'illa (Alaior i es Mercadal) en una evolució bastant positiva.

A la taula 26 es mostra allò referent a la TTFCL a les Pitiüses, on destaquen les evolucions positives cap a una menor taxa a Formentera i a Eivissa, front al manteniment de temporalitat laboral més alta a Sant Antoni i a Sant Joan de Labritja.

¹³ REAL DECRETO-LEY 5/2006, de 9 de junio, para la mejora del crecimiento y del empleo. BOE núm.141, 14 juny 2006.

Taula 23. Taxa de Temporalitat del Flux de Contractes Laborals per illa del centre de treball a les Illes Balears, 2005-2008						
Any	Concepte	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Balears
2005	Total contractes temporals	282.147	29.545	43.813	2.864	358.369
	Total contractes laborals	315.982	33.205	49.036	3.215	401.438
	TTFCL (%)	89,29	88,98	89,35	89,08	89,27
2006	Total contractes temporals	299.183	29.256	47.755	3.141	379.335
	Total contractes laborals	344.957	33.776	54.757	3.548	437.038
	TTFCL (%)	86,73	86,62	87,21	88,53	86,80
2007	Total contractes temporals	299.434	28.775	49.931	2.891	381.031
	Total contractes laborals	346.493	33.429	56.901	3.348	440.171
	TTFCL (%)	86,42	86,08	87,75	86,35	86,56
2008	Total contractes temporals	257.341	24.593	44.829	2.855	329.618
	Total contractes laborals	297.645	28.746	51.685	3.397	381.473
	TTFCL (%)	86,46	85,55	86,74	84,04	86,41

Taula 24. Taxa de Temporalitat del Flux de Contractes Laborals per municipi de del centre de treball a Mallorca, 2005-2008												
	2005			2006			2007			2008		
	Total contractes temporals	Total contractes laborals	TTFCL (%)	Total contractes temporals	Total contractes laborals	TTFCL (%)	Total contractes temporals	Total contractes laborals	TTFCL (%)	Total contractes temporals	Total contractes laborals	TTFCL (%)
Alaró	592	659	89,83	464	557	83,30	553	639	86,54	309	365	84,66
Alcúdia	10.802	11.754	91,90	9.921	11.065	89,66	10.525	11.725	89,77	8.686	9.654	89,97
Algaida	453	506	89,53	621	735	84,49	511	602	84,88	435	521	83,49
Andratx	2.356	2.667	88,34	2.925	3.391	86,26	2.778	3.314	83,83	2.516	3.014	83,48
Ariany	58	64	90,63	77	91	84,62	91	108	84,26	91	111	81,98
Artà	1.259	1.395	90,25	1.826	2.055	88,86	1.651	1.850	89,24	1.203	1.374	87,55
Banyalbufar	84	93	90,32	132	153	86,27	129	154	83,77	87	109	79,82
Binissalem	921	1.036	88,90	980	1.201	81,60	949	1.201	79,02	788	992	79,44
Búger	304	345	88,12	188	226	83,19	135	173	78,03	189	211	89,57
Bunyola	666	760	87,63	870	1.007	86,40	961	1.088	88,33	1.229	1.360	90,37
Calvià	18.027	20.017	90,06	17.110	19.686	86,91	19.639	22.069	88,99	18.225	20.631	88,34
Campanet	345	372	92,74	345	396	87,12	281	342	82,16	339	388	87,37
Campos	1.059	1.188	89,14	1.495	1.762	84,85	1.706	2.006	85,04	1.410	1.652	85,35
Capdepera	4.230	4.783	88,44	4.829	5.515	87,56	4.701	5.466	86,00	4.451	5.208	85,46
Consell	588	637	92,31	585	669	87,44	487	556	87,59	416	476	87,39
Costitx	62	65	95,38	83	94	88,30	87	100	87,00	101	109	92,66
Deià	312	344	90,70	256	332	77,11	274	308	88,96	184	215	85,58
Escorca	100	119	84,03	59	74	79,73	114	134	85,07	102	123	82,93
Esporles	509	562	90,57	584	704	82,95	566	648	87,35	439	522	84,10
Estellencs	45	56	80,36	29	37	78,38	49	57	85,96	37	49	75,51
Felanitx	3.385	3.832	88,34	3.556	4.111	86,50	3.933	4.596	85,57	3.466	3.984	87,00
Fornalutx	46	50	92,00	60	74	81,08	98	112	87,50	87	104	83,65
Inca	6.157	7.153	86,08	5.795	7.026	82,48	6.388	7.773	82,18	4.952	5.933	83,47
Lloret de Vistalegre	84	95	88,42	88	107	82,24	90	106	84,91	86	105	81,90
Lloseta	573	643	89,11	525	612	85,78	603	709	85,05	483	583	82,85
Llubí	129	162	79,63	176	221	79,64	198	242	81,82	153	183	83,61
Llucmajor	4.899	5.518	88,78	5.073	5.955	85,19	5.759	6.750	85,32	5.269	6.257	84,21
Manacor	11.308	12.788	88,43	12.503	14.499	86,23	13.006	15.038	86,49	10.826	12.462	86,87
Mancor de la V.	83	91	91,21	105	119	88,24	122	139	87,77	98	114	85,96
Maria de la Salut	264	303	87,13	260	314	82,80	234	287	81,53	166	198	83,84
Marratxí	5.391	6.305	85,50	5.419	6.742	80,38	5.289	6.432	82,23	5.281	6.219	84,92
Montuïri	1.366	1.406	97,16	1.037	1.111	93,34	401	458	87,55	253	325	77,85

Muro	4.985	5.571	89,48	5.367	5.848	91,77	4.641	5.099	91,02	4.068	4.578	88,86
Palma	172.493	192.688	89,52	184.611	212.058	87,06	180.119	209.028	86,17	152.593	176.717	86,35
Petra	433	508	85,24	463	548	84,49	444	506	87,75	513	565	90,80
Pobla, Sa	1.926	2.171	88,71	1.757	2.062	85,21	1.996	2.326	85,81	1.730	2.016	85,81
Pollença	4.586	5.085	90,19	4.849	5.602	86,56	4.524	5.178	87,37	3.914	4.521	86,57
Porreres	689	789	87,33	882	1.046	84,32	878	1.050	83,62	730	849	85,98
Puigpunyent	95	109	87,16	159	183	86,89	180	216	83,33	128	143	89,51
Salines, Ses	823	927	88,78	1.061	1.233	86,05	1.239	1.395	88,82	972	1.131	85,94
Sant Joan	218	248	87,90	380	427	88,99	236	287	82,23	374	412	90,78
Sant Llorenç des Cardassar	3.682	4.073	90,40	4.334	4.963	87,33	3.992	4.547	87,79	3.920	4.512	86,88
Santa Eugènia	112	124	90,32	102	136	75,00	151	169	89,35	134	153	87,58
Santa Margalida	3.789	4.365	86,80	3.898	4.617	84,43	4.393	4.996	87,93	3.468	3.962	87,53
Santa Maria del Camí	721	890	81,01	890	1.077	82,64	1.006	1.212	83,00	882	1.025	86,05
Santanyí	4.548	5.134	88,59	5.608	6.306	88,93	5.815	6.620	87,84	5.137	5.919	86,79
Selva	303	361	83,93	271	328	82,62	363	417	87,05	263	305	86,23
Sencelles	154	180	85,56	140	164	85,37	228	259	88,03	180	217	82,95
Sineu	385	461	83,51	552	641	86,12	530	630	84,13	423	498	84,94
Sóller	1.568	1.823	86,01	1.716	2.159	79,48	1.794	2.158	83,13	1.734	2.088	83,05
Son Servera	3.684	4.144	88,90	3.649	4.293	85,00	3.950	4.476	88,25	3.345	3.899	85,79
Valldemossa	230	264	87,12	220	272	80,88	288	325	88,62	260	334	77,84
Vilafranca de Bonany	266	299	88,96	298	353	84,42	359	417	86,09	216	250	86,40
Mallorca	282.147	315.982	89,29	299.183	344.957	86,73	299.434	346.493	86,42	257.341	297.645	86,46

Taula 25. Taxa de Temporalitat del Flux de Contractes Laborals per municipi de del centre de treball a Menorca, 2005-2008

	2005			2006			2007			2008		
	Total contractes temporals	Total contractes laborals	TTFCL (%)	Total contractes temporals	Total contractes laborals	TTFCL (%)	Total contractes temporals	Total contractes laborals	TTFCL (%)	Total contractes temporals	Total contractes laborals	TTFCL (%)
Alaior	2.958	3.332	88,78	2.886	3.396	84,98	2.806	3.292	85,24	2.332	2.758	84,55
es Castell	1.148	1.310	87,63	978	1.146	85,34	934	1.070	87,29	911	1.038	87,76
Ciutadella	9.306	10.553	88,18	9.579	10.994	87,13	9.038	10.481	86,23	7.696	9.039	85,14
Ferreries	955	1.087	87,86	853	1.032	82,66	910	1.113	81,76	705	906	77,81
Maó	10.405	11.607	89,64	10.155	11.710	86,72	10.057	11.760	85,52	8.517	9.797	86,93
Mercadal	1.981	2.194	90,29	1.944	2.224	87,41	2.002	2.262	88,51	1.600	1.950	82,05
es Migjorn Gran	525	600	87,50	567	618	91,75	619	687	90,10	555	636	87,26
Sant Lluís	2.267	2.522	89,89	2.294	2.656	86,37	2.409	2.764	87,16	2.277	2.622	86,84
Menorca	29.545	33.205	88,98	29.256	33.776	86,62	28.775	33.429	86,08	24.593	28.746	85,55

Taula 26. Taxa de Temporalitat del Flux de Contractes Laborals per municipi de del centre de treball a Eivissa i Formentera, 2005-2008

	2005			2006			2007			2008		
	Total contractes temporals	Total contractes laborals	TTFCL (%)	Total contractes temporals	Total contractes laborals	TTFCL (%)	Total contractes temporals	Total contractes laborals	TTFCL (%)	Total contractes temporals	Total contractes laborals	TTFCL (%)
Eivissa	22.156	24.755	89,50	24.890	28.342	87,82	26.245	29.898	87,78	22.023	25.467	86,48
Sant Antoni de Portmany	6.607	7.437	88,84	6.332	7.389	85,69	6.322	7.349	86,03	6.508	7.479	87,02
Sant Joan de Labritja	1.066	1.212	87,95	1.021	1.194	85,51	968	1.116	86,74	863	997	86,56
Sant Josep de Sa Talaia	6.264	7.001	89,47	6.841	7.786	87,86	7.126	8.188	87,03	6.719	7.698	87,28
Santa Eulàlia del Riu	7.720	8.631	89,45	8.671	10.046	86,31	9.270	10.350	89,57	8.716	10.044	86,78
Formentera	2.864	3.215	89,08	3.141	3.548	88,53	2.891	3.348	86,35	2.855	3.397	84,04
Eivissa i Formentera	46.677	52.251	89,33	50.896	58.305	87,29	52.822	60.249	87,67	47.684	55.082	86,57

9. Taxa d'atur per comunitats autònomes.

Definició.

Aquest indicador expressa la taxa d'atur mitjà anual per les CA de l'Estat Espanyol i pot servir per contextualitzar la situació balear en aquesta variable fonamental.

Fonts.

EPA (Enquesta de Població Activa): Taxes d'atur per distints grups d'edat, sexe i comunitat autònoma de l'INE (Institut Nacional d'Estadística) (www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=/t22/e308_mnu&file=inebase&N=&L=0, octubre 2009).

EPA (Enquesta de Població Activa): Comunitats Autònomes. Aturats per grup d'edat, sexe i comunitat autònoma (valors absoluts) de l'INE (Institut Nacional d'Estadística) (<http://www.ine.es/jaxiBD/tabla.do?per=12&type=db&divi=EPA&idtab=862>, octubre 2009).

Metodologia.

Període: 2005-2008.

Temporalitat: anual.

Escala geogràfica: autonòmica i Estat espanyol.

En aquest cas s'ha pres la taxa d'atur publicada per l'INE (Institut Nacional d'Estadística).

$$\text{Taxa d'Atur} = \frac{\text{Població Aturada}}{\text{Població Activa}} \times 100$$

Anàlisi i resultats.

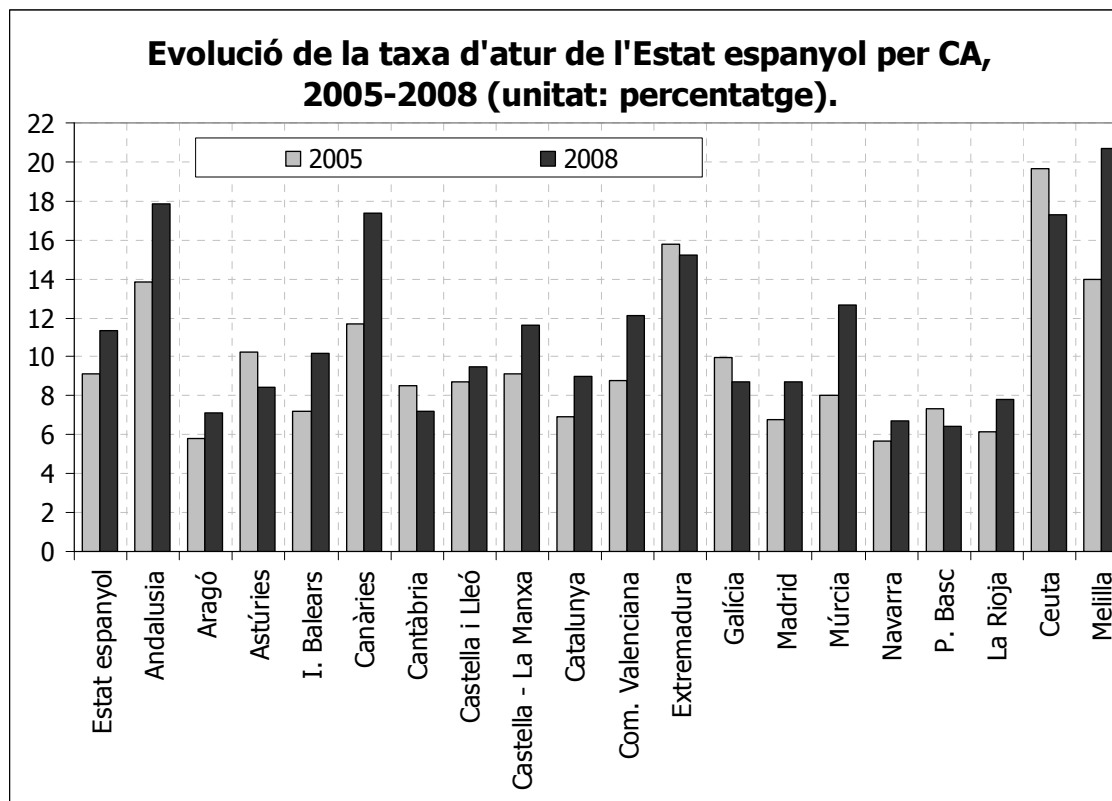
El gràfic 15 reflecteix d'una banda com entre els anys 2005 i 2008 l'evolució de la taxa d'atur a l'Estat espanyol va presentar una dinàmica de gradual retrocés en el primer trienni, per remuntar superant els dos dígitos en el darrer exercici; d'altra banda, s'evidencia que l'atur considerat per a cadascuna de les comunitats autònomes tingué un comportament heterogeni, tot i que hom pot afirmar que la majoria de comunitats registraren una evolució lleugera cap a la baixa de la taxa d'atur fins el 2007, a excepció de Ceuta i Melilla i, en menor proporció, Andalusia, Illes Balears i Comunitat Valenciana.

A partir de l'any 2008 s'inicià un procés de destrucció d'ocupació, que sumat a un augment de la població activa, va derivar, com s'aprecia al gràfic 15, en registres històrics a les oficines d'ocupació de les comunitats autònomes (a excepció d'Astúries i Ceuta) i una trajectòria ascendent que inverteix el cicle econòmic. Hom pot observar a la taula 27 que una dotzena de comunitats autònomes es situaven amb taxes d'atur per sota del valor estatal; entre elles, tot i que sols en un punt, les Illes Balears. Les restants cinc autonomies, més les dues ciutats autònomes localitzades al Nord d'Àfrica, arribaren a nivells d'atur superiors als de l'estat considerat com a conjunt.

A nivell estatal, la taxa d'atur pel període 2005 i el 2008 registrà una evolució a l'alça de poc més de 2 punts percentuals. Analitzant la taula 27, s'observa com les comunitats autònomes que registraren un major creixement de la taxa d'atur foren Melilla (6,72 punts), Canàries (5,64), Múrcia (4,62) i Andalusia (3,98).

A les Illes Balears, tot i que aquesta taxa es mantingué al llarg d'aquest període per davall de la mitjana estatal, els valors s'enlairaren des del 7,21% en el 2005 fins al 10,18% en el 2008. Aquell any les Illes es situaven en la novena posició entre les regions amb la taxa d'atur més alta, això és tancant el tram superior d'autonomies atenent al valor relatiu d'atur.

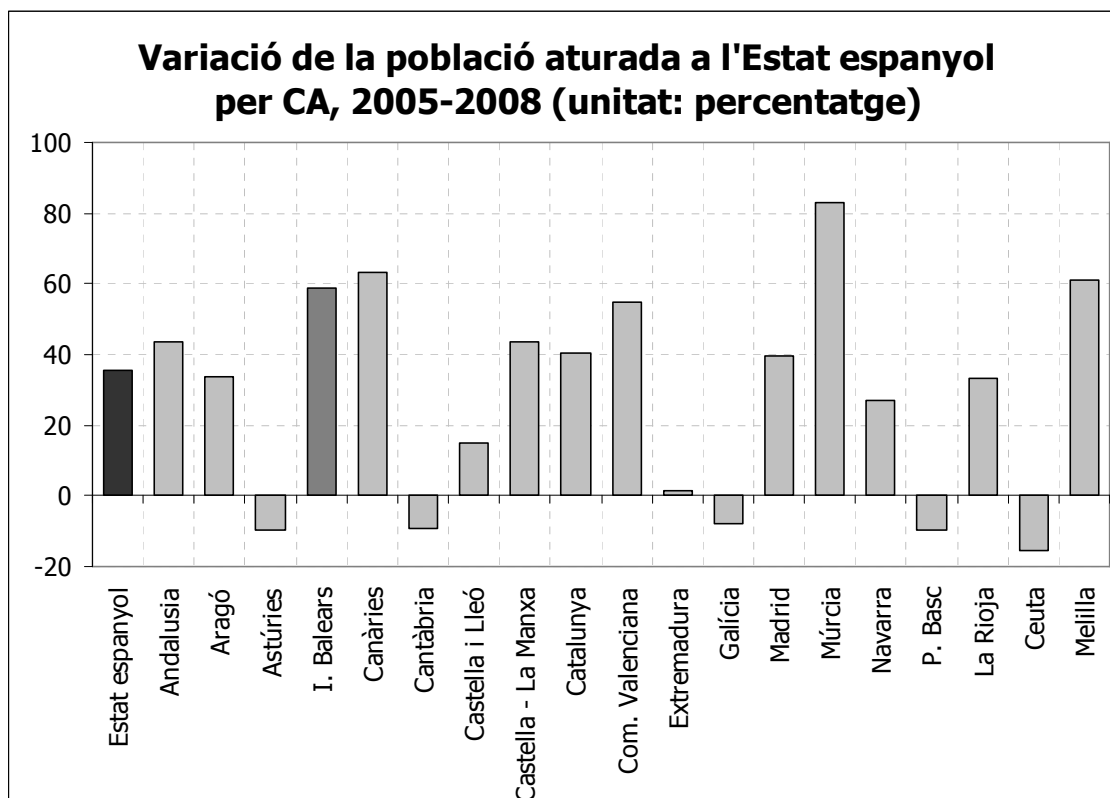
Gràfic 15.

Taula 27. Taxa d'atur a l'Estat espanyol per CA, 2005-2008 (unitat: percentatge)				
	2005	2006	2007	2008
Estat espanyol	9,16	8,51	8,26	11,34
Andalusia	13,85	12,68	12,76	17,83
Aragó	5,83	5,54	5,24	7,15
Astúries	10,24	9,31	8,48	8,45
Illes Balears	7,21	6,46	6,98	10,18
Canàries	11,72	11,68	10,44	17,36
Cantàbria	8,51	6,56	5,9	7,17
Castella i Lleó	8,72	8,11	7,18	9,51
Castella - La Manxa	9,16	8,81	7,61	11,59
Catalunya	6,95	6,6	6,55	9
Com. Valenciana	8,81	8,37	8,76	12,13
Extremadura	15,78	13,43	13,06	15,2
Galícia	9,94	8,48	7,64	8,73
Madrid	6,8	6,37	6,3	8,69
Múrcia	8,01	7,85	7,56	12,63
Navarra	5,65	5,3	4,76	6,72
P. Basc	7,33	6,97	6,12	6,45
La Rioja	6,18	6,18	5,66	7,79
Ceuta	19,67	20,96	20,27	17,3
Melilla	13,99	13,38	18,19	20,71

Val la pena apuntar l'evolució de la població aturada en valors absoluts. L'Institut Nacional d'Estadística (EPA: Enquesta de Població Activa) publica els resultats en termes absoluts, per trimestres i anualment. A la taula 28 es pot observar com s'ha passat de 1,91 milions de persones aturades a l'Estat el 2005 a 2,59 milions el 2008, la qual cosa suposa un increment del 35,46%. Les comunitats autònomes on l'increment de la població aturada ha estat major, han estat aquelles que han experimentat un major dinamisme econòmic –quasi sempre relacionat amb les activitats turístiques i de la construcció– i un major dinamisme demogràfic. Així, tenim que els majors increments de la població aturada es registren a: Múrcia amb un increment del 83,06% entre el 2005 i el 2008; Canàries amb un 63,15%; Melilla amb un 61,11%; Illes Balears amb un 58,79%; i la Comunitat Valenciana amb un 54,92%.

Gràfic 16.

Taula 28. Població aturada a l'Estat espanyol per CA, 2005-2008 (unitat: milers de persones)

	2005	2006	2007	2008	Variació (%)
Estat espanyol	1.912,5	1.837,1	1.833,9	2.590,6	35,46
Andalusia	475,6	451,8	471,0	683,6	43,73
Aragó	35,2	33,9	33,8	47,1	33,81
Astúries	46,2	43,5	40,1	41,7	-9,74
Illes Balears	36,4	34,3	38,1	57,8	58,79
Canàries	111,0	116,4	106,7	181,1	63,15
Cantàbria	22,2	17,5	16,2	20,1	-9,46
Castella i Lleó	97,7	92,3	83,0	112,2	14,84
Castella - La Manxa	77,0	77,1	69,5	110,5	43,51
Catalunya	245,9	241,6	246,0	345,8	40,63
Com. Valenciana	198,3	196,7	213,2	307,2	54,92
Extremadura	72,3	61,8	62,0	73,4	1,52
Galícia	124,8	107,8	98,7	114,7	-8,09
Madrid	208,7	202,7	205,1	291,6	39,72
Múrcia	49,6	50,9	51,8	90,8	83,06

Navarra	16,4	15,9	14,5	20,8	26,83
P. Basc	75,8	73,8	64,5	68,6	-9,50
La Rioja	9,3	9,5	8,7	12,4	33,33
Ceuta	6,4	6,2	5,9	5,4	-15,63
Melilla	3,6	3,5	5,1	5,8	61,11

10. Estimació de la Taxa d'Atur Municipal.

Definició.

Aquest indicador permet conèixer la taxa d'atur mitjà anual per municipi.

Fonts.

Observatori del Treball de la Conselleria de Treball i Formació del Govern de les Illes Balears. Indicadors laborals segons municipi: Atur registrat segons municipi de residència i població afiliada a la S.S. per règims (www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?idsite=282&cont=11408, octubre 2009).

Metodologia.

Període: 2005-2008.

Temporalitat: anual.

Escala geogràfica: municipal, insular i autonòmica.

Per tal de disposar de la taxa d'atur municipal, en primer lloc, s'ha de procedir a calcular la població activa per municipi. En no estar disponibles aquestes darreres dades a escala de municipi, s'ha considerat procedent efectuar una estimació segons la qual la població activa és igual a la població afiliada a la Seguretat Social més la població aturada a cadascun dels municipis. D'aquestes altres dades emprades en l'estimació sí que hi ha informació disponible. Com que la informació disponible ve donada en dades mensuals, s'ha procedit a calcular la mitjana anual de la població afiliada a la S.S. i la mitjana anual de la població aturada per municipi. Un cop s'ha estimat la població activa (afiliada més aturada), llavors s'ha calculat la taxa d'atur municipal.

$$\text{Estimació Taxa d'Atur Municipal} = \frac{\text{Població Aturada Municipal}}{\text{Estimació Població Activa Municipal}} \times 100$$

Estimació de la Població Activa Municipal = Població Afiliada a la S.S.* + Població Aturada.

* Règims d'afiliació a la S.S.: general, autònom, de la llar, agrari i del mar.

Anàlisi i resultats.

Entre els anys 2005 i 2008 la evolució de la taxa d'atur a la nostra comunitat va presentar un comportament homogeni. Hom pot generalitzar que totes les illes han registrat una evolució negativa de la taxa d'atur fins el 2008 (salvant les diferències estacionals entre illes i a nivell municipal). A partir del 2008 s'inicia un procés de destrucció d'ocupació, que sumat a un augment de la població activa, va derivar en augments de la taxa d'atur a nivell insular i municipal superiors als nivells inicials del 2005. Aquesta pèrdua de llocs de feina es donà principalment al sector de la construcció si bé fou així mateix preocupant als altres sectors econòmics. Es tracta d'un període de crisi, quan el model econòmic es fonamenta en la

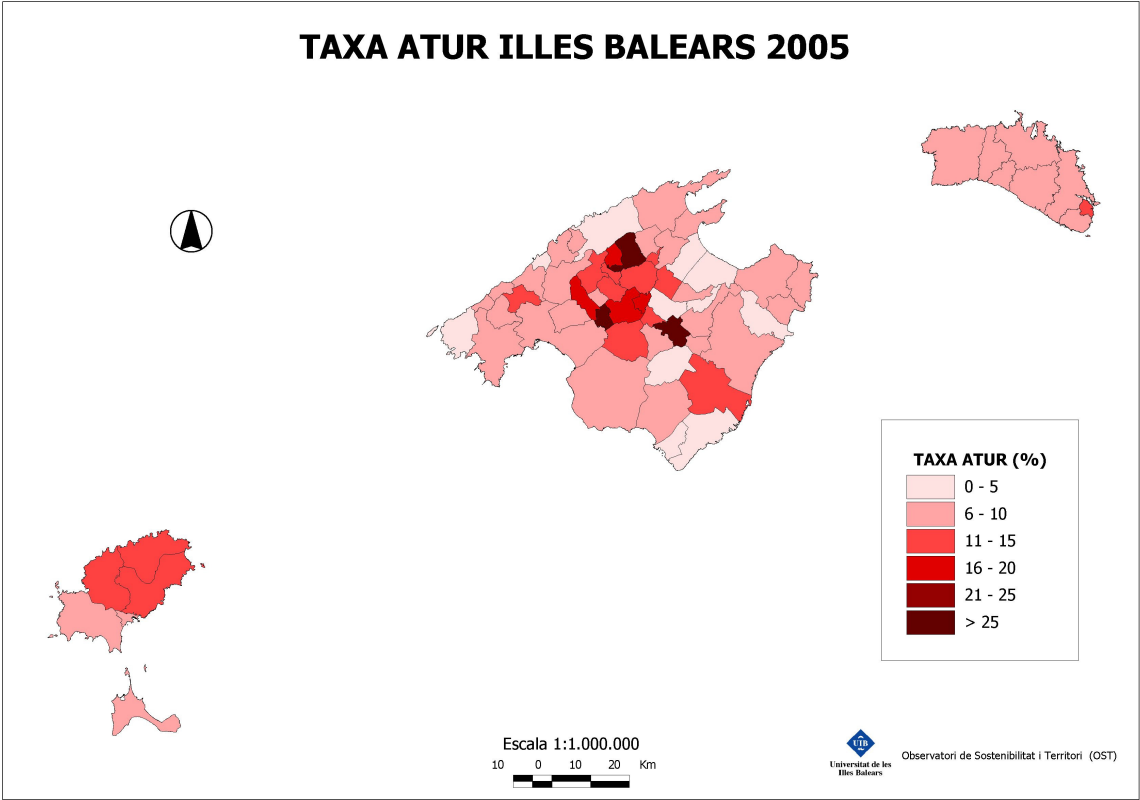
inestabilitat dels llocs de feina, la recuperació del qual dependrà, entre d'altres factors, de la capacitat de les Illes per seguir absorbint la mà d'obra que s'incorpora al mercat laboral.

Per illes, com es pot observar a la taula 31, són les Pitiüses, considerades en conjunt, les que presenten taxes més elevades d'atur. Si el 2007 tots els municipis, excepte Eivissa, presentaven taxes superiors al 10% (quan la mitjana de les Pitiüses era del 10,86%), a partir del 2008 s'incrementen els valors i tots els municipis presenten taxes entre el 10% i el 15%, especialment a Sant Antoni de Portmany, municipi turístic per excel·lència, on la taxa aquest any supera en 3,32 punts percentuals la mitjana de la taxa d'atur estimat a les Pitiüses.

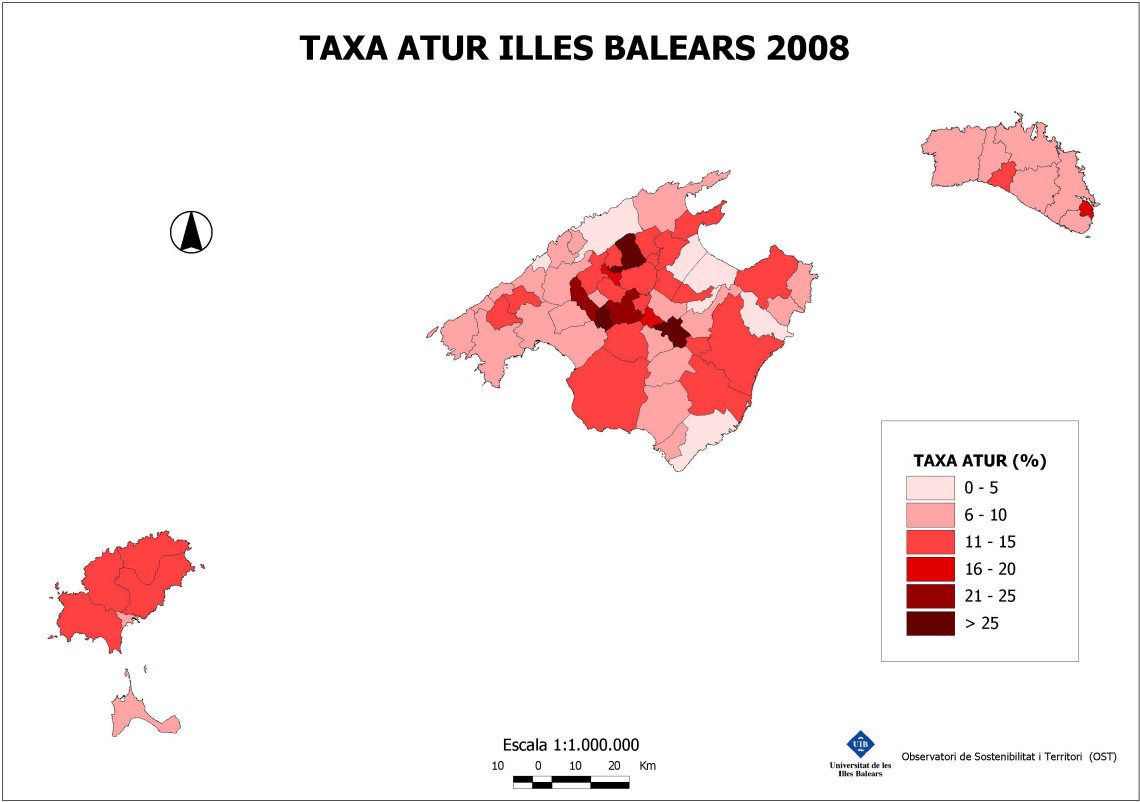
Mallorca i Menorca presenten comportaments molts semblants, amb taxes al voltant del 8% el 2005 i del 10% el 2008, tot i que a Menorca s'aprecia ja a partir de l'any 2007 l'evolució ascendent de la taxa d'atur i un comportament municipal heterogeni. Maó i Ciutadella (taula 30) són l'any 2008 els municipis al capdavant en nombre de població aturada, suposant respectivament el 35% i 30,3% de la població estimada en atur de tota l'illa. El pes de la població aturada és major a altres municipis amb menor contingent de població activa, com és el cas de Castell on el 2008 arribà a superar el 20%.

A Mallorca també s'aprecien comportaments diferenciats a nivell municipal (taula 29). La taxa estimada d'atur es situava l'any 2005 en el 8,03% mentre que l'any 2008, després de dos exercicis de decreixement de més d'un punt percentual, Mallorca no escapa als processos de destrucció de llocs de feina i situa la taxa estimada d'atur en el 9,46%. El nombre d'aturats estimat durant aquest període va augmentar en 8.541 persones. Entre els anys 2007 i 2008 la taxa d'atur estimada s'incrementà a 39 dels 53 municipis de l'illa. En general es tracta de municipis petits com Sant Joan, Vilafranca, Lloseta o Sineu, tot i que també s'inclouen dins aquest grup grans nuclis de població que no denoten un comportament gaire positiu com Palma, Manacor i Inca, on l'increment de la taxa estimada d'atur fou de moderat (1, 2 i 4 punts percentuals, respectivament). Els municipis amb una millor evolució són els de la serra de Tramuntana, encara que pot no resultar significatiu atesa la seva limitada població. D'entre els principals municipis turístics només Calvià presenta una evolució positiva del seu mercat laboral, mentre que Pollença, Capdepera, Son Servera i Alcúdia han vist augmentada la seva taxa estimada d'atur. El cas de Calvià s'explica principalment per l'augment entre el 2005 i el 2008 del contingent estimat d'actius de població activa (2.199 habitants) i afiliats a la Seguretat Social (2.137 persones).

Mapa 1.

Mapa 2.

Taula 29. Estimació de la Taxa d'atur per municipis a Mallorca, 2005-2008																
	Població afiliada a la Seguretat Social				Població Aturada				Població Activa				Taxa d'Atur (%)			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Alaró	1.020	1.079	1.083	1.032	149	146	157	193	1.169	1.225	1.240	1.225	12,75	11,92	12,66	15,76
Alcúdia	7.131	6.986	7.291	6.903	760	725	751	964	7.891	7.711	8.042	7.867	9,63	9,40	9,34	12,25
Algaida	906	965	969	997	121	115	122	167	1.027	1.080	1.091	1.164	11,78	10,65	11,19	14,35
Andratx	5.507	5.847	5.976	5.946	317	324	344	431	5.824	6.171	6.320	6.377	5,44	5,25	5,44	6,76
Ariany	209	224	214	236	1	1	3	7	210	225	217	243	0,48	0,45	1,38	2,88
Artà	2.024	2.114	2.176	2.118	221	200	212	288	2.245	2.314	2.388	2.406	9,84	8,64	8,88	11,97
Banyalbufar	141	146	147	132	12	13	9	15	153	159	156	147	7,86	8,17	5,76	10,24
Binissalem	1.749	1.944	2.070	2.113	221	206	212	293	1.970	2.150	2.282	2.406	11,22	9,58	9,29	12,18
Búger	201	208	218	198	37	36	31	33	238	244	249	231	15,55	14,76	12,46	14,27
Bunyola	1.486	1.549	1.693	1.605	142	147	160	188	1.628	1.696	1.853	1.793	8,72	8,67	8,64	10,48
Calvià	15.095	16.093	17.241	17.132	1.780	1.542	1.537	1.942	16.875	17.635	18.778	19.074	10,55	8,74	8,19	10,18
Campanet	604	628	601	555	65	57	59	82	669	685	660	637	9,71	8,32	8,93	12,87
Campos	2.492	2.643	2.688	2.707	192	208	212	303	2.684	2.851	2.900	3.010	7,15	7,30	7,31	10,07
Capdepera	4.241	4.422	4.588	4.484	446	418	425	535	4.687	4.840	5.013	5.019	9,52	8,64	8,48	10,66
Consell	1.033	1.242	1.365	1.326	77	94	91	130	1.110	1.336	1.456	1.456	6,94	7,04	6,25	8,93
Costitx	157	170	186	203	32	30	30	33	189	200	216	236	16,92	15,01	13,88	13,96
Deià	371	382	395	409	18	15	13	14	389	397	408	423	4,63	3,78	3,18	3,31
Escorca	162	152	159	157	3	1	1	2	165	153	160	159	1,81	0,65	0,63	1,25
Esporles	947	1.071	1.192	1.136	129	113	124	149	1.076	1.184	1.316	1.285	11,99	9,54	9,42	11,60
Estellencs	94	93	95	91	11	9	9	10	105	102	104	101	10,52	8,84	8,69	9,86
Felanitx	4.741	4.992	5.206	4.995	737	669	675	922	5.478	5.661	5.881	5.917	13,45	11,82	11,48	15,58
Fornalutx	144	146	151	156	11	9	8	11	155	155	159	167	7,10	5,79	5,04	6,60
Inca	9.320	9.561	10.407	10.033	1.193	1.175	1.314	1.817	10.513	10.736	11.721	11.850	11,35	10,94	11,21	15,33
Lloret	220	226	247	237	38	34	33	47	258	260	280	284	14,75	13,06	11,81	16,53
Lloseta	1.518	1.552	1.617	1.558	215	209	212	297	1.733	1.761	1.829	1.855	12,41	11,87	11,59	16,01
Llubí	412	447	449	454	52	51	58	75	464	498	507	529	11,21	10,24	11,45	14,19
Llucmajor	9.837	10.484	11.123	10.918	1.080	1.076	1.105	1.435	10.917	11.560	12.228	12.353	9,89	9,31	9,04	11,62
Manacor	14.296	15.127	15.576	15.342	1.520	1.438	1.455	2.037	15.816	16.565	17.031	17.379	9,61	8,68	8,54	11,72
Mancor de la Vall	147	182	209	212	34	27	28	33	181	209	237	245	18,78	12,91	11,83	13,50

Maria de la Salut	516	582	599	565	50	52	44	71	566	634	643	636	8,83	8,20	6,84	11,16
Marratxí	10.912	18.534	18.882	16.809	908	876	882	1.157	11.820	19.410	19.764	17.966	7,68	4,51	4,46	6,44
Montuïri	851	946	920	903	63	65	56	69	914	1.011	976	972	6,89	6,43	5,74	7,10
Muro	4.656	4.851	4.566	4.574	221	186	196	286	4.877	5.037	4.762	4.860	4,53	3,69	4,12	5,88
Palma	203.472	205.685	211.846	213.197	15.585	14.492	15.090	19.942	219.057	220.177	226.936	233.139	7,11	6,58	6,65	8,55
Petra	773	811	864	860	87	80	84	105	860	891	948	965	10,12	8,98	8,86	10,88
Pollença	5.547	5.727	5.786	5.722	489	463	479	587	6.036	6.190	6.265	6.309	8,10	7,48	7,65	9,30
Porreres	1.398	1.505	1.614	1.684	85	94	96	154	1.483	1.599	1.710	1.838	5,73	5,88	5,61	8,38
Puigpunyent	298	328	344	354	26	31	33	46	324	359	377	400	8,02	8,65	8,74	11,50
sa Pobla	3.543	3.678	3.842	3.695	399	356	356	580	3.942	4.034	4.198	4.275	10,12	8,83	8,48	13,57
Sant Joan	359	372	394	414	134	131	132	194	493	503	526	608	27,21	26,06	25,08	31,91
Sant Llorenç	2.178	2.175	2.027	1.921	30	34	36	49	2.208	2.209	2.063	1.970	1,36	1,54	1,75	2,49
Santa Eugènia	335	332	351	368	189	176	180	214	524	508	531	582	36,06	34,66	33,89	36,80
Santa Margalida	3.252	3.400	3.511	3.503	28	35	38	46	3.280	3.435	3.549	3.549	0,85	1,02	1,07	1,30
Santa Maria	1.668	1.703	1.743	1.795	412	379	394	514	2.080	2.082	2.137	2.309	19,81	18,20	18,44	22,26
Santanyí	5.146	5.433	5.698	5.505	155	146	149	206	5.301	5.579	5.847	5.711	2,92	2,62	2,55	3,61
Selva	736	753	793	760	418	387	387	493	1.154	1.140	1.180	1.253	36,23	33,95	32,79	39,36
Sencelles	408	452	481	473	108	119	105	127	516	571	586	600	20,93	20,86	17,93	21,15
ses Salines	1.373	1.467	1.541	1.508	77	72	85	99	1.450	1.539	1.626	1.607	5,31	4,68	5,23	6,16
Sineu	827	976	988	946	51	52	75	101	878	1.028	1.063	1.047	5,81	5,06	7,06	9,65
Sóller	3.476	3.686	3.816	3.892	324	287	261	321	3.800	3.973	4.077	4.213	8,53	7,22	6,40	7,62
Son Servera	5.293	5.452	5.764	5.708	509	456	443	630	5.802	5.908	6.207	6.338	8,77	7,72	7,14	9,94
Valldemossa	472	491	491	503	37	35	40	54	509	526	531	557	7,28	6,65	7,53	9,69
Vilafranca	582	610	656	656	66	59	69	108	648	669	725	764	10,18	8,82	9,52	14,13
Mallorca	344.276	360.619	372.845	369.700	30.065	28.151	29.100	38.606	374.341	388.770	401.945	408.306	8,03	7,24	7,24	9,46

Taula 30. Estimació de la Taxa d'atur per municipis a Menorca, 2005-2008																
	Població afiliada a la Seguretat Social				Població Aturada				Població Activa				Taxa d'Atur (%)			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Alaior	3.239	3.335	3.348	3.223	254	237	254	342	3.493	3.572	3.602	3.565	7,27	6,64	7,05	9,59
Es Castell	1.546	1.563	1.583	1.550	271	275	295	390	1.817	1.838	1.878	1.940	14,92	14,96	15,71	20,10
Ciutadella	9.447	9.623	9.758	9.552	949	898	908	1.171	10.396	10.521	10.666	10.723	9,13	8,54	8,51	10,92
Ferreries	1.628	1.610	1.625	1.634	133	120	125	127	1.761	1.730	1.750	1.761	7,55	6,94	7,14	7,21
Maó	12.147	12.647	12.952	12.620	927	954	977	1.378	13.074	13.601	13.929	13.998	7,09	7,01	7,01	9,84
Mercadal	1.681	1.643	1.694	1.696	126	148	150	190	1.807	1.791	1.844	1.886	6,97	8,26	8,14	10,08
es Migjorn	308	320	345	325	34	29	37	43	342	349	382	368	9,95	8,30	9,69	11,68
Sant Lluís	1.890	2.021	2.003	1.925	145	159	168	227	2.035	2.180	2.171	2.152	7,13	7,29	7,74	10,55
Menorca	31.885	32.762	33.306	32.525	2.839	2.820	2.914	3.868	34.724	35.582	36.220	36.393	8,18	7,93	8,05	10,63

Taula 31. Estimació de la Taxa d'atur per municipis a Eivissa i Formentera, 2005-2008																
	Població afiliada a la Seguretat Social				Població Aturada				Població Activa				Taxa d'Atur (%)			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Eivissa	20.348	21.639	22.389	22.519	2.113	2069	2.114	2.691	22.461	23.708	24.503	25.210	9,41	8,73	8,63	10,67
Formentera	2.359	2.529	2.584	2.631	280	280	276	314	2.639	2.809	2.860	2.945	10,61	9,97	9,65	10,66
Sant Antoni de Portmany	6.256	6.626	6.771	6.703	993	901	925	1.199	7.249	7.527	7.696	7.902	13,70	11,97	12,02	15,17
Sant Joan de Labritja	1.329	1.381	1.396	1.394	171	169	167	183	1.500	1.550	1.563	1.577	11,40	10,90	10,68	11,60
Sant Josep de sa Talaia	5.917	6.197	6.442	6.495	730	672	687	865	6.647	6.869	7.129	7.360	10,98	9,78	9,64	11,75
Santa Eulària des Riu	8.440	9.122	9.542	9.667	1.153	1074	1.070	1.388	9.593	10.196	10.612	11.055	12,02	10,53	10,08	12,56
Eivissa i Formentera	44.648	47.494	49.124	49.410	5.440	5.165	5.239	6.640	50.088	52.659	54.363	56.050	10,86	9,81	9,64	11,85

11. Indicador de pobresa a les Illes Balears.

L'anàlisi estadístic de la pobresa ha estat objecte d'estudi per part dels organismes estadístics internacionals i també per part d'un nombre important d'investigadors¹⁴. L'INE d'acord amb els paràmetres d'EUROSTAT (Statistics on Income and Living Conditions) du a terme l'ECV (Enquesta de Condicions de Vida) on es presenten els resultats sobre la pobresa per CA. Per això, en aquest apartat ens limitam a exposar els resultats presentats per l'INE.

Cal tenir present que la definició de pobresa és complexa i que en el cas de les mesures estadístiques s'ha optat per la definició de pobresa relativa. Segons l'INE (2004:3) "des d'aquesta perspectiva se considera que una persona és pobre quan se troba en una situació de clara desavantatge, econòmic i socialment, respecte a la resta de persones del seu entorn". Aquesta concepció està relacionada amb la noció de desigualtat i parteix de la base dels ingressos que una persona té en relació a la resta. S'han definit dues línies de pobresa: la pobresa extrema o severa que estaria formada per aquells individus que tenen uns ingressos que són un 40% inferiors a la mediana; i el llindar de pobresa o persones en risc de pobresa com aquells que tenen uns ingressos que es situen un 60% per davall de la mediana dels ingressos per unitat de consum.

L'ECV (Enquesta de Condicions de Vida) aporta informació sobre les persones en risc de pobresa per CA i els ingressos mitjans per càpita, amb la qual cosa es pot deduir el llindar de risc de pobresa.

Fonts.

Per realitzar aquests càlculs es parteix de les dades de l'INE (Institut Nacional d'Estadística) i en concret l'ECV (Enquesta de les Condicions de Vida: www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=%2Ft25%2Fp453&file=inebase&L=0, juliol 2009). L'ECV es va començar a realitzar el 2004 que va substituir el PHOGUE (Panell Llars de la UE, acrònims en castellà) i presentava els resultats amb dades del 2003¹⁵. La darrera ECV publicada és la de 2008 amb dades del 2007. Amb les dades disponibles podem analitzar el període 2003-2007.

Dades de població empadronada procedeixen de l'INE (Institut Nacional d'Estadística) (www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=%2Ft20%2Fe245&file=inebase&L=0, juliol 2009).

Metodologia.

Període: 2003-2007.

Temporalitat: anual.

Escala geogràfica: autonòmica i Estat espanyol.

Aquest indicador analitza les dades de l'epígraf "Persones situades per davall del llindar de la pobresa per CA" publicats per l'INE a l'Enquesta de Condicions de Vida i s'hi afegeix la variable "renda anual neta mitjana per persona i CA" de la mateixa enquesta.

Així mateix, a partir de les dades de persones per davall del llindar de pobresa que s'expressen en percentatge s'estima el nombre de persones per davall del llindar de pobresa, aplicant aquell percentatge a la població empadronada. Per tant, aquestes xifres han de ser preses amb molta cautela ja que no són més que aproximatives ja que resulten ser una estimació.

¹⁴ Veure: Subirats, J. (dir.) (2004) *Pobreza y exclusión social. Un análisis de la realidad española y europea*. Fundación La Caixa, Barcelona; INE (2004) "La pobreza y su medición. Presentación de diversos métodos de obtención de medidas de pobreza" a www.ine.es/daco/daco42/sociales/pobreza.pdf (agost 2009).

¹⁵ Cal alertar que l'Enquesta de les Condicions de Vida es fonamenta en les enquestes a les llars, per la qual cosa aquella població sense llar no entra dins l'enquesta.

Anàlisi.

En el treball sobre les condicions de vida de la població pobre de l'Arxipèlag Balear (EDIS, 1998)¹⁶ tenim que el 1991 hi havia unes 139.760 persones per davall del llindar de pobresa, xifra que representava el 18,3% de la població de l'arxipèlag. Mentre que pel conjunt de l'Estat es calculava que el nombre de persones per davall de llindar de pobresa era d'uns 7,49 milions de persones, un 19,37% de la població espanyola.

Segons l'ECV el llindar de pobresa per unitat de consum ha estat de: 6.278,7 euros el 2003; 6.346,8 euros el 2004; 6.860 euros el 2005; i 7.203,3 euros el 2006. A partir d'aquest es calcula, en base a la ponderació dels individus de cada llar i les seves característiques (p.ex. edat, gènere, nombre d'individus, etc) el nombre de persones en risc de pobresa o per davall del llindar de pobres. Els factors d'equivalència s'estableixen d'acord als criteris de l'OCDE i l'Eurostat. El valor del llindar de pobresa en termes dels ingressos totals de la llar, dependrà del nombre d'unitats de consum de la mateixa. Així per exemple, una llar amb un sol adult tendria un llindar el 2003 de 6.278,7 euros, però en cas de comptar amb dos adults el llindar seria de 9.418,1 euros, etc.

El 2004 l'Estat espanyol es situava en el lloc cinquè per la cua de països amb major taxa de persones per davall del llindar de pobresa, amb un 20%; al davant de Grècia (20%), Irlanda (21%), Portugal (21%) i Eslovàquia (21%); i la mitjana de la UE-15 es situava en torn al 17%. Per altra banda, el llindar de pobresa expressat en termes de PPS (Purchasing Power Standard) varia segons l'Estat membre i en funció d'aquest es calcula la població en risc de pobresa. La mitjana de la UE-15 era de 8.505 PPS, mentre que el llindar espanyol era de 7.254 PPS. No obstant cal destacar que països com Alemanya o Dinamarca presentaven un llindar de 9.175 PPS i 9.176 PPS respectivament. El paradís fiscal de la UE, Luxemburg, presentava un llindar de 15.522 PPS, xifra que era superior a la renda mitjana de molts països de la UE (INE, 2006)¹⁷.

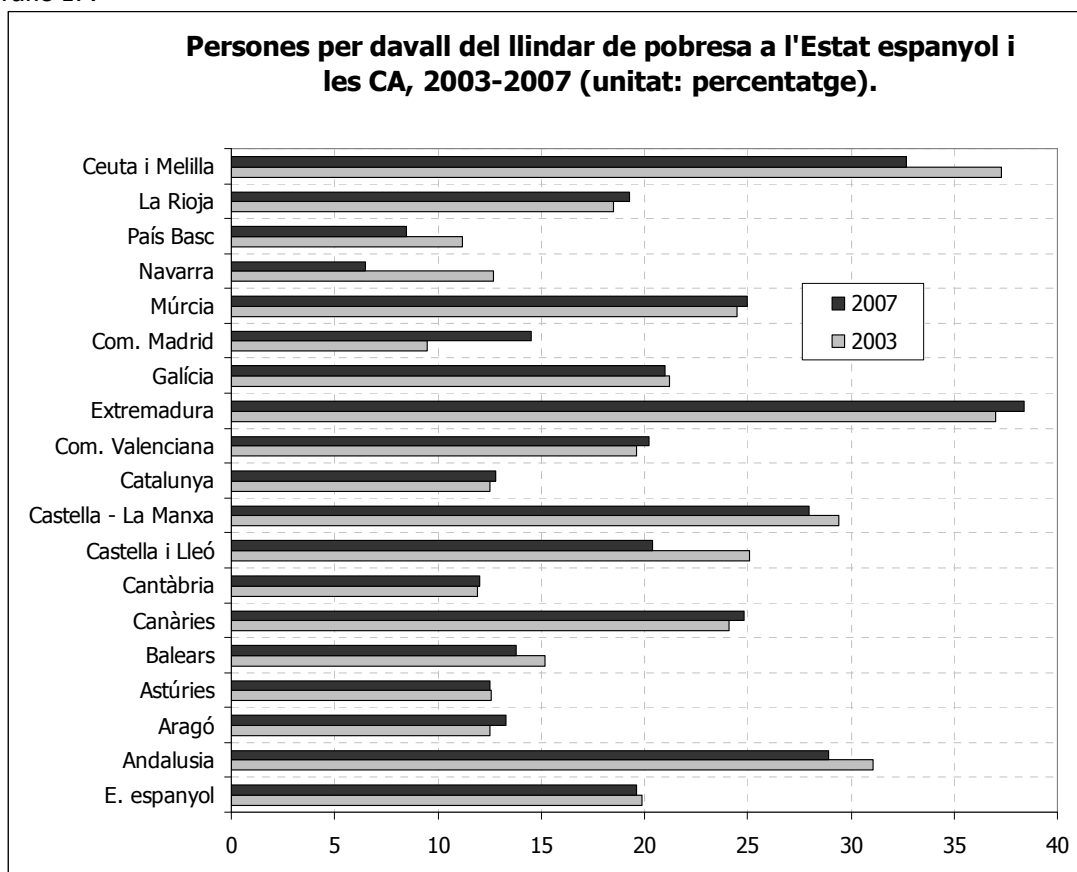
Els membres del Colectivo IOÉ ens alerten que el primer element a tenir en compte a l'hora de realitzar l'anàlisi de les persones per davall del llindar de la pobresa i la seva distribució per CA és que en aquelles CA amb la renda mitjana més baixa seran les que presentaran les majors proporcions de persones per davall del llindar, ja que aquest ve establert en base al 60% dels ingressos per unitat de consum de la mediana del conjunt de l'Estat. El 2003 hi havia pel conjunt de l'Estat uns 8,5 milions de persones que es trobaven per davall del llindar de pobresa, la qual cosa implicava un 19,9% de la població. Les CA amb majors taxes de persones per davall del nivell de pobresa eren les Ciutats autònomes de Ceuta i Melilla (37,3% de la població), Extremadura (37%), Andalusia (31,1%) i les dues castelles (29,4% Castella – La Manxa i 25,1% Castella i Lleó). Les Illes Balears el 2003 presentaven un 15,2% de la seva població per davall del llindar de pobresa, és a dir unes 144 mil persones. Les CA amb major nombre de persones per davall del llindar de pobresa eren Andalusia (2,36 milions de persones), la Comunitat Valenciana (876 mil persones), Catalunya (838 mil persones) i Castella i Lleó (624 mil persones) (taula 32).

A l'any 2007 es comptabilitzava que un 19,6% de la població estava del llindar de pobresa per davall, la qual cosa en resultaria una població estimada d'uns 8,8 milions. La distribució per CA d'aquesta seguia una pauta molt semblant a la del 2003 i en tot cas cal destacar el fet que les CA amb major proporció de persones en risc de pobresa eren: Extremadura (38,4%), Ceuta i Melilla (32,7%), Andalusia (28,9%), Castella – La Manxa (28%) i les Canàries (24,8%). En canvi, les Balears presentaven una taxa de persones en risc de pobresa del 13,8%, la qual cosa significaria una població estimada de 142 mil persones. Per altra banda les CA amb major nombre de persones per davall del nivell de pobresa eren les de major pes demogràfic: Andalusia (2.32 milions de persones); Comunitat Valenciana (986 mil persones); Catalunya (922 mil persones); Comunitat de Madrid (881 mil persones);

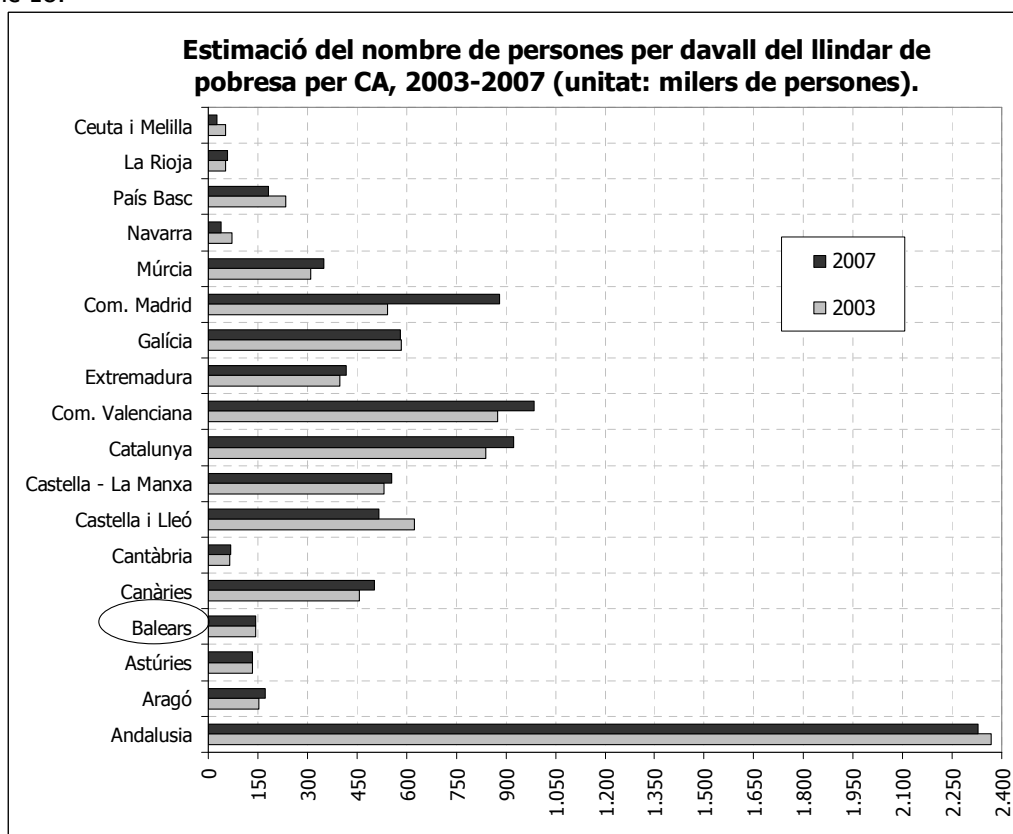
¹⁶ EDIS i Equipo Economía Cuantitativa del Bienestar de la Universitat de Màlaga (1998) *Las condiciones de vida de la población pobre del archipiélago balear*. Fundación FOESSA, Madrid.

¹⁷ INE (2006) *Estudio descriptivo de la pobreza en España*. INE, Madrid (www.ine.es/daco/daco42/sociales/estudiodesc.pdf, juliol 2009).

Gràfic 17.

Gràfic 18.

Taula 32a. Persones en situació de risc de pobresa (>60% mediana ingressos unitat consum), 2003-2007

	2003				2004			2005	
	Renda mitjana per persona (€)	Persones per davall del llindar de pobresa (%)	Població per davall llindar de pobresa (milers)	Renda mitjana per persona (€)	Persones per davall del llindar de pobresa (%)	Població per davall llindar de pobresa (milers)	Renda mitjana per persona (€)	Persones per davall del llindar de pobresa (%)	Població per davall llindar de pobresa (milers)
Estat espanyol	7.591	19,9	8.500,7	7.925	19,8	8.553,1	8.403	19,9	8.777,6
Andalusia	6.027	31,1	2.365,7	6.454	27,7	2.129,4	6.859	29,7	2.331,4
Aragó	8.383	12,5	153,8	8.592	16,2	202,4	9.056	12,9	163,7
Astúries	8.229	12,6	135,5	8.837	15,2	163,2	9.086	13,2	142,1
Illes Balears	8.601	15,2	144,0	8.837	16,8	160,4	9.913	11,5	113,1
Canàries	6.748	24,1	456,7	6.680	28,5	545,9	7.134	28,3	557,0
Cantàbria	8.085	11,9	65,4	8.480	14,9	82,7	9.071	13,3	74,8
Castella i Lleó	6.902	25,1	624,4	7.363	25,5	635,9	7.879	24,7	620,2
Castella - La Manxa	6.484	29,4	533,8	6.643	29,6	547,3	7.185	29,3	555,1
Catalunya	9.064	12,5	838,0	9.109	12,7	865,3	9.731	12,1	846,4
Com. Valenciana	7.350	19,6	876,3	7.364	20	908,7	8.132	17,1	802,4
Extremadura	5.653	37	397,3	6.229	34,6	372,0	6.203	38,6	418,4
Galícia	6.925	21,2	583,2	7.458	19,7	541,9	7.607	23,2	640,8
Com. Madrid	9.111	9,5	543,3	9.515	12	696,6	9.862	12,9	769,4
Múrcia	6.566	24,5	311,0	6.700	24,7	319,8	7.000	26,4	352,6
Navarra	8.777	12,7	73,4	10.255	9,9	57,9	10.705	9,8	58,2
País Basc	8.728	11,2	236,6	9.495	9,5	201,0	9.995	9,8	208,2
La Rioja	7.520	18,5	53,2	7.394	19,6	57,5	8.301	20,2	60,8
Ceuta i Melilla	6.971	37,3	53,5	7.815	33,8	48,2	7.693	31,7	44,6

Taula 32b. Persones en situació de risc de pobresa (>60% mediana ingressos unitat consum) , 2003-2007						
	2006			2007		
	Renda mitjana per persona (€)	Persones per davall del llindar de pobresa (%)	Població per davall llindar de pobresa (milers)	Renda mitjana per persona (€)	Persones per davall del llindar de pobresa (%)	Població per davall llindar de pobresa (milers)
Estat espanyol	10.676	19,7	8.807,67	9.560	19,6	8.859,34
Andalusia	8.839	29,2	2.328,90	7.743	28,9	2.329,18
Aragó	11.307	14	178,85	10.436	13,3	172,46
Astúries	10.969	13,8	148,61	10.009	12,5	134,36
Illes Balears	12.104	16	160,17	10.438	13,8	142,23
Canàries	8.965	26,8	534,88	8.227	24,8	502,44
Cantàbria	11.172	13,6	77,26	9.770	12	68,74
Castella i Lleó	10.141	22,6	570,20	9.386	20,4	515,80
Castella - La Manxa	8.744	28,1	542,97	8.088	28	553,65
Catalunya	12.020	13,4	956,05	10.755	12,8	922,95
Com. Valenciana	10.712	16,3	783,53	9.423	20,2	986,78
Extremadura	7.915	39,3	426,94	7.008	38,4	418,56
Galícia	9.700	20,9	578,41	8.711	21	582,23
Com. Madrid	12.805	13,3	799,09	11.431	14,5	881,84
Múrcia	9.002	25,4	348,06	8.171	25	348,03
Navarra	13.672	6,3	37,92	12.079	6,5	39,38
País Basc	12.567	11,6	247,51	11.526	8,5	182,06
La Rioja	10.636	19,4	59,44	9.493	19,3	59,63
Ceuta i Melilla	9.320	33,6	47,96	8.790	32,7	25,05

Font: Enquesta Condicions de Vida de l'INE.

A la taula 33 se pot observar com pel conjunt de l'Estat la població total s'ha incrementat en un 5,81%, tot passant de 42.7 milions de persones el 2003 a uns 45,2 milions de persones el 2007. Així mateix, el nombre de persones estimades que es situarien per davall del llindar de pobresa entre el 2003 i el 2007 s'ha incrementat en un 4,22%. És a dir, 1,6 punts per davall de l'augment demogràfic. Aquest fet –expansió demogràfica més alta que no la de les persones per davall del llindar de pobresa– no s'ha donat per igual a totes les CA. Les CA on l'índex C és positiu significa que l'augment de les persones per davall del llindar de pobresa ha estat superior a l'augment demogràfic. Destaca la Comunitat de Madrid on la població entre el 2003 i el 2007 augmentà un 6,34% i en canvi la població per davall del llindar de pobresa augmentà en un 62,31%. Catalunya també ha experimentat un increment més elevat del nombre de persones estimades per davall del llindar de pobresa que el propi increment demogràfic. En canvi, Ceuta i Melilla presenten un augment de l'1,85% de la població junt amb una reducció de les persones estimades que es situen per davall del llindar de pobresa del 53,17%. Així mateix, hi ha algunes CA on malgrat incrementar-se la població total, el nombre de persones estimades per davall del llindar de pobresa minva, destacant el cas de Navarra amb un increment demogràfic del 4,78% entre el 2003 i el 2007 i una reducció del nombre de persones estimades per davall del llindar de pobresa del 46,37%.

A les Illes Balears, la població total ha augmentat en un 8,79%, tot passant de 947 mil habitants el 2003 a 1,03 milions d'habitants el 2007. En canvi, la variació de la població estimada per davall del llindar de pobresa ha disminuït en un 1,23%. Així i tot, la població estimada en situació de risc de pobresa assolí a l'any 2007 les 142 mil persones. Les explicacions que es troben al darrere d'aquestes importants magnituds, en quant a l'estimació del nombre de persones per davall del llindar de pobresa incideixen en la complexitat d'aquests fenòmens i apunten en bona mesura a l'augment del que s'ha vingut definint com a "poor working class" que està composta per famílies amb membres que treballen però amb rendes insuficients per tal de cobrir les seves necessitats socials. A més d'això, caldria afegir la definició de noves realitats socials com és l'increment de les llars d'un sol individu, llars amb membres dependents, llars amb membres envellits, nous vinguts que viuen en condicions d'elevada vulnerabilitat social, etc.

Taula 33. Estimació de la variació del nombre de persones per davall del llindar de pobresa i variació de la població entre el 2003 i el 2007			
	(A) Variació Població per davall llindar de pobresa (%)	(B) Variació Població (%)	C (=A-B)
Estat espanyol	4,22	5,81	-1,60
Andalusia	-1,54	5,95	-7,49
Aragó	12,16	5,41	6,75
Astúries	-0,84	-0,05	-0,79
Illes Balears	-1,23	8,79	-10,02
Canàries	10,02	6,92	3,11
Cantàbria	5,08	4,21	0,88
Castella i Lleó	-17,39	1,64	-19,03
Castella - La Manxa	3,71	8,90	-5,19
Catalunya	10,13	7,55	2,58
Com. Valenciana	12,61	9,26	3,34
Extremadura	5,34	1,50	3,84
Galícia	-0,17	0,78	-0,95
Com. Madrid	62,31	6,34	55,97
Múrcia	11,92	9,68	2,24
Navarra	-46,37	4,78	-51,15
País Basc	-23,04	1,40	-24,45
La Rioja	12,16	7,51	4,65
Ceuta i Melilla	-53,17	1,85	-55,01

